Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически партен Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета а орган

КIиранди
14
ДЕКАБРЬ
№ 99 (2308)
1958 шу

Мах 20 кеп.

Нохч-ГIалгIай республикера къахьегамхой! Беррига низ тIабохийтаргба вай ССКП XXI-ча съезда сийна тIаийца социалистически декхараш толамашца кхоачашдарна.

ДукхагIа теркам тIабахийта пенгазеташта

Дерригача советски халкъаца цхьана Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша а бIайхача безамца ювц Коммунистически партен Iалаьмате йоккха планаш. Укх деношка доккхий декхараш латт партийни организацешта хьалхашка. Уж декхарийла я партийни-политически балха боарам айбе, ССКП ЦК ноябрьски Пленума решенеш дIайовзийташ цуь тайп-тайпарча формаех шерагIа пайда эца. Цу гIулакхa лоархIаме моттиг дIалоац пенгазеташа.

Вай республикан предприятешка, колхозашка, совхозашка, дешара заведенешка хIанз арахецаш да 1600-нел совгIа пенгазет. Советски печата эггара йоккхагIа йола отряд я из. Вай ерригача печата санна пенгазетий низ ба уж коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гIуллакха тIо деш хиларца, цар партийни организацешта новкъостал ду царна хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдарна къахьегамхой оарцагIа баха.

Щудухьа пенгазеташ къахьегамхошта доазув доацаш дезаш а цар хьаллоацаш а да.

Коммунистически партес чIоагIа йоакхо ю пенгазеташ дегIадахкарна а уж чIоагIдарна а, ший организацешкара дIадех хIара денна царна кулгалдега, боахами культурей хьалъяра дешаш кIоаргагIа дIадовзийтарна, дикагIа йола опыт хьагулъярна а дIайоаржаярна а, кхоачамбоацарашта критика е редколлегешта новкъостал делга, уж дIададарна де дезар малагIа да а дIахьехилга. Уж декхараш партийни организацеша кхоачащдеча пенгазетий боккха лоархIам ба боахам а культура а хьалъярна.

«Горскнефта» промыслови управленен нефтяникашта юкъе шерра довзаш да «Мехкдаьтта бахьан» яха пенгазет. Цо дика мел дар хьаллоац, кхоачамбоацарашта майрра критика ю. Цу тIа хул ССКП XXI-ча съезда сийна лелаеча социалистически яхьах, хьалхле лелаечар опытах йола заметкаш, газето къовсам лоаттабу къахьегама дисциплина чIоагIъярна. «Совхозни производство» яха шоай газет дика лоархIаш ба Шалински совхоза болхлойн юрта боахама специалисташи.

Ца ловш дале а, массанахьа а иштта йоакхо яц пенгазетий. Цул совгIа цхьайолча предприятей, колхозий, МТС-ий, совхозий партийни организацеша пенгазетий бизза лоархIам бац, царна кулгал во ду, деза новкъостал дац.

ССКП Гудермесски райкома бюрос дийцар узлан парткомо пенгазеташта кулгалдара дош. Партен райкома бюрос белгалдир, пенгазеташ наггахьа мара ара ца дуваларга, редколлегий балха узлан парткомо кулгал ца делга. Пенгазеташта парторганизацес во кулгалдар гойташ да Каргалински районера «Советски болхло» яха газет. Цун ерригa пхи колонка хьалйиза я тайп-тайпарча центральни газетийн журналийн материалашца, сакъердаме йоацача заметкашца. Газета доал делга мишта дувцаргда «Колхозник» яхача газета рама йоаьча Первомайски района Орджоникидзе цIерахча колхозе.

Партийни организацеша пенгазеташта кулгалделга тоаде деза, царех шоай майра гIончаш де деза. Иоакхо е еза нохчийн гIалгIайн къаман автономи юхаметтаоттаярах йола материалаш стенгазеташа дукхагIа язъергйолаш, дIаяхача замах дисача зенерча гIулакхашца къовсам чIоагIа лоаттабергболаш.

Пенгазеташ тIа керттера моттиг дIалаца еза ССКП ЦК ноябрьски Пленума решенешн материалашн ювцаш къахьегамхоша йоалаеча предложенеша, ССКП XXI-ча съезда сийна лелаеча социалистически яхьах йолча заметкаша.

Пенгазеташ низ бола герз да лохехьара критикеи самокретикеи йоаржаярна. Партийни организацей декхар да пенгазетийн цун активеи инициатива хьаллацар, пенгазеташа критика еш яздьчоах де дезар делга Iалащдар. Пенгазета тIа яь цхьажкха а критика ца холуш йиса йиш яц. Нахацара бувзам чIоагIбарна, газеташка дакъалаца шерра авторски актив юкъейоалае новкъостал дар — партийни организацеша данза даргдоаца гIулакх да.

Партийни кулгалделга чIоагIдаро айбергба вай республикан экономикей культурей дегIайоалаярнеи ССКП XXI-ча съезда сийна тIаийца декхараш толамца кхоачащдарам лоаттабеча къовсама юкъера пенгазетий организаторски мах оарцагIа бахареи лоархIам.

Коммунистически хьисапе даха а болх бе а

Нов. В. П. Жмаев керте латтача пенобетонщикий бригадан коллектив, шин шера йоагIа задани 1958 шера 10 бетта кхоачаш а я, хIанз 1960 шера планах болх беш я.

Дика хьокхамаш даьхар бригадан членаш болча Филоненко Юре, Дементьева Марияс, Димитрова Полинас, А. Горбанец. Цу барт тайнача дезалла юкъе дика болх беш ва ший дай мехка цIавена нохчо н. Алаудиев Iусман а.

Коммунистически къахьегама бригадан цIи яккхар духьа яхь йоаржае, аьнна Москва — Сортировочнерча болхлой коллективо баьча тIахьехама жоп луш, коммунист волча нов. В. П. Жмаева бригадо, шоаш тороний чот а я, цу дерригача халкъа болама юкъе яха лаьрхIад.

Шоаш денна дош кхоачащде лаьрхIад цар технологически режим эрIаьккха тоаяра а, оборудованех пайда дикагIа эцара а, къахьегам дикагIа вIашагIболлара а, къахьегама овсарле лакхъяра а чотах 1958 шера декабрь бетта денз дIа хIара бетта-бетта хIара денна йоагIа 8 сахьата йола балха задани 7 сахьата кхоачашъярца. Пенобетонни маркхал кийчбарга ухийташ совнагIа йоаю материалаш кIезиг а яь электроэнергии пари кхо а даь, хIара бетта 0,6 эзар сом кходергда бригадо.

Бригадан коллективо сий дола декхараш тIаийцад шоай общеобразовательнии политическии кхетам лакхбе, бригадан хIара члена смежни говзалаш Iомае: бетонщикеи, арматурщикеи, слесареи говзалаш; шера 15 эзар сома пайда лургболаш йола рационализаторски предложенеш е. Бригадан член цIагIа а балха тIа а эздел долаш, нахаца а шоайла а бIеха мотт ца бувцаш, маларах хьдз хила а веза, хIаьта уж декхараш кхоачащдеш воаца болхло бригадана юкъера вала а веза, йоах коллективо цхьан бартаца.

Нов. Жмаева бригадан коллективо ше кхраийцача гIулакха тIехьа хьийхар эзар болхло юкъе волча КПП коллективан бригадаш.

МИХАЙЛОВ.

Сурта тIа: Пенобетонщикий бригадан бригадир н. В. П. Жмаев ший бригадацарча болхлошта Iуйрийнара наряд дIалуш воалл (аьтта оагIорахьа йисте латтар).

Керда светотехнически арматура

«Электросвет» цIи йолча Московски заводо арахец заводской цехашка библиотекай дешара залашта, школаштеи дешара заведенештеи лампаш яхкарна йола арматура.

Кердача светотехнически арматуран белгало фуй аьлча цо сердал нийсса дIайоаржаяь йолаш телилга да.

Сурта тIа: завода сборка еча участка мастер А. И. Бескурков школашта лаьрхIа йолча кердача светотехнически арматуран партега хьожаш воал.

В. Янкова сурт. ТАСС фотохроника.

Шера йола план нхоачашъяьй

Дерригача советски халкъо санна шийна доагIа лоархIаме дакъа лаьцад вай езача даьхен боахам лакхбеш Нохч-ГIалгIай АССР-а моттигерча промышленноста Министерствон предприятей болхлоша.

Исторически документо — ССКП XXI съезде нов. Н. С. Хрущевс ергйолча доклада тезисаша дог гIоздаькхача Министерствон предприятей коллективаша доккхий декхараш тIаийцад, шоаш тIаийца декхараш кхоачащде хьинаре къахьийгача министерствон предприятей коллективаша цхьайт бетта йоагIа валови продукци арахецара план 107,6 проценти, ноябрь бетта план 106,4 проценти кхоачашъяьй.

Цу предприятешта юкъе йоагIа: весоремонтни завод, Грознера кирпишкий, Химзавод, Грознера горпромкомбинат, Ачхой-Мартановскии Шелковскии райпромкомбинаташ.

1-ча декабре цу ялх предприятес 1959 шерарча планах 1260 эзар сома продукци арахийцай.

Профсоюзнии партийнии организацешка дика кулгал а деш, болхлошеи инженерно-технически болхлошеи къахьегарца яьхай уж йоккхий балха коталонаш.

Яхье хьалхалаттачарна юкъе я: Грознерча Горпромкомбината тайп-тайпара хIамаш тега коммуниста Алмазов Iаьлас кулгалду цех; нн. Р. Б. Исаковаси, М. А. Карпенкоси кулгалду бригадаш, швейни цеха мотористкаш нн. Я. У. Лозовская, Л. В. Тимонина, Л. У. Мальсагова; весоремонтни заводе таразаш тоаду мастераш нн. Крамин, Костин, котельщик н. Викторов; Ачхой-Мартановски райпромкомбинатера клепкаш еш вола нов. Мухаджиев Ширвани, хьу хьокхаш вола нов. Толстой, шофер нов. Шахтомиров Супьян, иштта кхыбараш а.

Уж предприятеш декхарийла я ер шу йистедалалехьа дукхача эзар сома продукци арахеца, къахьегама овсарал лакхъе, цунца арахецача продукцех дIабода мах лохбе.

ССКП XXI съезда сийна тIаийца декхараш кхоачаш а деш, моттигерча промышленноста болхлоша доккха новкъостал дергда сийлахьа коммунизм хьалъяра гIулакха.

Б. НОВОСЕЛЬСКИЙ.

Тракторaш тоаелга дика вIашагIделлад

Вай республикерча ерригача МТС-ашкеи РТС-ашкеи санна тракторaши кхыйола юрта боахаман машинаши тоае болабеннаб Первомайски районерча Нестеровски МТС-а болхлой а. ССКП XXI-ча съезда дикача хьокхамашца накъа баха доккхий декхараш а тIаийцад цар. Трактораш тоаеча къаьстта дика болх а беш шоашта тIадилла гIулакх дизза кхоачаш а деш ба токарь нов. Чужанови, слесарь нов. Хоменкои. Дийнахьара заданеш 2 бIаь процент а кхы дукхагIа кхоачашъю цар. Цар дика болх белгалбоаккхаш МТС-а дирекцес хоастора грамоташ еннай царна.

Трактор дика тоаярца а кхашкара балхаш дика дарца а белгалваьнна ва «ДТ-54» яхача трактора тIа болх беш вола Гандаров Хьамзат. Цун дика балха хьокхамаш белгалдеш цунна а еннай дирекцес хоастора грамота.

Иштта дика трактораш тоаеш ба МТС-а 4-гIча тракторни бригада болхлой а (бригадир Амриев Абукар). Цу бригадо тоае езараш 5 трактор я, царех тоаяь яьннай Амриев Тухана «С-80» яхеи, Дзейтов Саьлангире «МТЗ-180» яхеи, Аджигов Юсупа «ДТ-54» яхеи трактораш. Бригадира Амриевс йоах: «Ерригача МТС-о ССКП XXI-гIа съезд хьаеллача дийнахьа трактораш тоаяь яха лаьрхIа дале а са бригада коллективо-м цхьоалагIа январь тIакхачалехьа йистеяла лаьрхIад.

Цу дешаех теша дог доагIа, хIана аьлча Амриев трактoриста балхах а цул тIехьагIа бригадира балхах а йоккха опыт йолаш воландаь.

1945 шера волавелар Амриев трактора тIа болх бе. Цу хана денз дукхача маркаех йолча трактораш тIа а комбайнаш тIа а болх беш хьаенав из. Цун дика болх белгалбеш дукхаза хеставаьв из, «Знак почета» яха орден еннай цунна Кустанайски областерча Урицки района кхашка аханза даьда баьш оахаш дакъа лоацаш хиларца. Цудухьа дика вIаштIехьадоал опыт йолча бригадира хIанз трактораш тоаеча дика вIашагIбелла болх дIабахьа.

Хь. САМПИЕВ.

Дикача гIулакхашца яккха еза коммунистически къахьегама бригадан член хургвола оокъо

Грозерча электромеханически завода болхлоша, партен XXI-ча съезда сийна социалистически яхье а баьнна, керда доккхагIа дола декхараш тIаийцадар. Цар дош деннадар валовойн товарнии продукци арахецарна шера йола план 5-ча декабре кхоачашъе, аьнна. Валовой продукци 101,1 проценти товарни продукци 103 проценти ара а хийца, ханал хьалха 1-ча декабре кхоачашйир цар план.

Къаьстта завода цехий коллективашта юкъе дика лоархIаш я коммунист Н. Лощенов керте латта высоковольтни пролета бригада, А. Ловчиков керте латта низковольтни пролета бригада, Е. Яблунин керте латта сборщикий бригада. Цар бетта йоагIа нормаш 270—290 процент кхоачашъю.

ХIанз берригача мехка халкъо Iалаьмате чIоагIа гIадбахарца ювцаш я новкъоста Н. С. Хрущевс партен XXI-ча съезде ергйолча доклада тезисаш. Цу тезисаш тIа оттадаь дешаш дувцаш собранеш хилар завода цехашка а.

Инструментально-ремонтни цехе 10-ча декабре хиннача собране къамаьл даьча завода завкома председатела нов. Капраловс аьлар:

— Инструментально-ремонтни цехе коммунистически къахьегама бригада вIашагIтохарна эшаш йола торонаш я. Дикача гIулакхашца яккха еза цу бригадан член хургвола бокъо.

Дукхача болхлоша къамаьлаш дир Н. С. Хрущевс ергйолча доклада тезисаш ювцаш. Уж чIоаггIа къоабал а еш, дикагIча болхлоех коммунистически къахьегама бригада вIашагIтоха лаьрхIар собране хьатулбеннача цеха болхлоша.

С. ЧАХКИЕВ.

ССКП XXI съезда бокъонца накъа яха кийчлуш я «Парижская коммуна» яхача когий гIирс беча московски фабрикан коллектив. Шу доладелча денз планал совгIа кийчбаь 100 эзар пара когий гIирс. Толамс кхоачащдеш латта тIаийца декхар— шу йистедоаллаш планал совгIа 120 эзар пара когий гIирс кийчбелгеи 50-нел кIезигагIа йоацаш керда модель Iомаелгеи.

Сурта тIа: технолог Л. П. Белкинаи воккхагIа вола модельер К. П. Епифанови когий гIирса модельни керда тайпаш кийчдеш боахкача.

Б. Трепитова сурт.

ССКП XXI-ча съезда доаггIача тайпара духьал дахарна

Нохч-ГIалгIай автотреста автохозяйствай шоферий, ремонтни болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха йоккха коллектив дерригa советски халкъ санна ССКП XXI-ча съезда сийна мухь дIакхахьара а, пассажираш дIа-юха кхувлара а, доагамаши, машинашта хьекха даьттеи, автошинаши, материалаши кхояра а шера йола план ханал хьалха кхоачашъярна социалистически яхье а яьнна, доккхий балха толамаш доахаш я.

Треста автохозяйстве хиннача болхлой активе шоаш хьалха тIаийцача декхарашка а хьежа, шера йола план кхоачашъярна кхы а доккхагIа декхараш тIаийцар коллективо. ХIанз ала йиш я шоаш тIаийца декхараш кхоачащдарал совгIа цар тIехкхоачашъергхилар. Масала, грузотаксомоторни перевозкай шера йола план сийленца кхоачашъяьй цар, хIаьта мах боаккхаш беш бола никъ ер шу чакхдалалехьа планал совгIа 600 эзар километр бергба.

9-гIча декабре шера мухь дIакхахьара йола план кхоачашъяьй, цул совгIа ер шу чакхдалалехьа планал совгIа 170 эзар тонн мухь дIа а хьош, 4 миллион тонна-километр никъ бергба. Пассажираш дIа-юха кхувлара план 23—25-ча декабре кхоачашъергья.

Автохозяйствай дукхагIа болча водителашa къахьегама овсарле лакхъярахи, дIа кхухьача мухьага дIабода мах лохбарахи, машинашта дика гIулакх дарахи ийс бетта планал совгIа 2870 эзар сом кходадь, цул совгIа 500 эзар литр бензини итташ эзараш сома маьха автошинаши кхояьи.

ДикагIа йола автохозяйство я нов. Чуоченко начальник вола № 3 йола Грозненски АТК. Социалистически яхье яьннача цу коллективо укх шера цхьоалагIча квартале план кхоачашъярах керттера моттиг яьккхай, РСФСР-а автомобильни транспортеи шоссейни наькъей Министерствос ахчан кхоалагIа преми еннай. Цу коллективо шера йола план 24 ноябре кхоачаш а яь, декхараш тIаийцад ер шу чакхдалалехьа планал совгIа 80 эзар тонн мухь дIабахьа а 1,6 миллион тонна-километр никъ бе а. Дукхьал итт бетта № 3 йолча АТК коллективо 170 эзар литр бензин кходаьд, тонна-километрага дIабода мах 1,5 кепиг лохбаьб, планал совгIа 670 эзар сома пайда а беннаб.

Цига болх беш ба производстве дикагIа бола болхлой. Царех ба водителаш Ф. Ф. Бочков, Н. Н. Михайлов, Г. С. Когогрывый, Осмаев Айнуди, Витаргов Арап иштта кхыбараш а.

Шера йола план кхоачашъяьй Орджоникидзевски автохозяйствай коллективо а. ХIанз 1959 шерара плана заданеш кхоачашъеш ба уж.

Дика болх беш я № 2 йола Грозненски АТК таксомоторни автохозяйствои МагIалбика автохозяйствои.

ХIанз треста автохозяйствай коллективаш ССКП XXI-ча съезде 1959—1965 шерашка СССР-а халкъа боахам дегIабарна йолча контрольни цифрай хьакъехьа нов. Н. С. Хрущевс ергйолча доклада тезисаш Iомаеш я. Собранешкеи митингашкеи шофераша, ремонтни болхлоша, инженерно-технически болхлоша къоабалъю уж тезисаш.

Вай республикерча советскии партийнии органаша новкъостал де деза, тезисаш тIа белгалдаьча тайпара кагий автохозяйстваш сихагIа дIаяха а йоккха автохозяйстваш вIашагIтоха а.

Вай республикан автопарк ворхI шера кхозза лакхлургья, 520 автобус, 680 легковойн, 3000 грузовойн автомашинаш хургья.

БОКОВ К.,
Нохч-ГIалгIай автотреста управляюще заместитель.

Шоай дош бакъдир

Шера йола паччахьалкхен план Сийлахь-боккхач Октябра 41 шу дузаш кхоачашъе, аьнна дош деннадар Грозненски нефтемаслозавода коллективо. Ший дош сийленца кхоачаш а дир цо.

Заводо кхоачашъяьча планаца дика дакъа лаьцар № 18 йолча установкан коллективо. ХIара сменах йола нормаш тIехкхоачашъеш хьабаьхкар операторaш Л. Имярекова, В. Чудакова, А. Афутина кхыбараш.

План ханал хьалха кхоачашъярал совгIа, хий, Iы, электроэнерги кхоярца миллион сом гаргга ахча кходаьд цу установкан коллективо.

Нов. Н. С. Хрущева доклада тезисашцарча 1959—1965 ш.ш. вай халкъа боахам дегIабарна йолча перспективаша кхы тIа керда толамаш дахарна дог ураоттадаьд нефтепереработчикий. XXI съезд хьаелла ю тIакхоачаш планал совгIа бIаьш тоннаш мехкдаьттан продукташ яла дош деннад цар.

ХАСАНОВ.

ССКП обкомеи НГIАССР Министрий Советеи

1958-ча шера республикан колхозашкеи совхозашкеи хьайбашка хьежача нахах цIераш тахкарах

ССКП райкомашеи райисполкомашеи могадарах, ССКП обкома бюрос а НГIАССР Министрий Совето а соцам бу:

Доккха производственни толамаш дахарахи балха йоккха говзал хиларахи Сунженски, Урус-Мартановски, Каргалински, Курчалоевски, Ачхой-Мартановски ССКП райкомашеи райисполкомашеи ер цIераш тахкара, аьнна, енна предложенеш тIаэца:

Республикан дикагIа йола доярка

Скибо Евдокия Павловна—Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза доярка.

Аристова Анна Васильевна — Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза доярка.

Тазбаева Кока — Курчалоевски района Ленина цIерах йолча колхоза доярка.

Кугаевских Тамара Ильинична — Сунженски района Путь к коммунизму яхача колхоза доярка.

Колесникова Любовь Алексеевна—Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка.

Республикан дикагIа йола Iаьсийлеладархо

Уклеина Евдокия Константиновна — Урус - Мартановски района Предгорни совхоза Iаьсийлеладархо.

Барановская Валентина Сергеевна — Урус-Мартановски района Предгорни совхоза Iаьсийлеладархо.

Агеева Ефросинья Александровна — Урус-Мартановски района Предгорни совхоза къона доахан леладеча бригадир.

Детистова Мария Кузьминична — Каргалински района «Красный пахарь» яхача колхоза Iаьсийлеладархо.

Республикан дикагIа вола бежа-Iу

Таусултанов Индербей — Ачхой-Мартановски района Самашкински плодо-ягодни совхоза а доахан Iу.

Олдамов Дока — Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза доахан Iу.

Алдамов Абдулвахьид — Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза доахан Iу.

Республикан дикагIа йола свинарка

Куркина Галина Ивановна — Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза свинарка.

Лукьянко Ольга Васильевна — Урус-Мартановски района Предгорни совхоза свинарка.

Баркова Евдокия Петровна—Урус-Мартановски района Предгорни совхоза свинарка.

Республикан дикагIа вола жа-Iу

Саитов Абдул—Каргалински района Менжинскен цIерах йолча колхоза лакхера чабан.

Верховод Федот Андреевич — Каргалински района Менжинскен цIерах йолча колхоза лакхера жа-Iу.

Койлубаев Конкура — Каргалински района М. Горький цIерах йолча колхоза лакхера жа-Iу.

Мансуров Курган — Каргалински района М. Горький цIерах йолча колхоза лакхера жа-Iу.

Козбаев Ботаргали — Каргалински района «Октябра 12 шу» яхача колхоза лакхера жа-Iу.

Оразмамбетов Моллаша — Каргалински района М. Горький цIерах йолча колхоза лакхера жа-Iу.

Республикан коа тIара оалхазараш дикагIа леладар

Николаева Мария Степановна — Каргалински района Фрунзе цIерах йолча колхоза коа тIара оалхазараш леладер.

Бондаренко Анна Андреевна — Каргалински района Фрунзе цIерах йолча колхоза коа тIара оалхазараш леладер.

Элиханова Секе—Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза коа тIара оалхазараш леладер.

Элиханова Денилсолта — Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза коа тIара оалхазараш леладер.

Говорова Раиса Васильевна — Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза коа тIара оалхазараш леладер.

Кузьмина Анастасия Ивановна — Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза коа тIара оалхазараш леладер.

Сизова Александра Алексеевна — Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза коа тIара оалхазараш леладер.

Тепсуркаев Кадыр—Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза ПТФ заведующи.

Кузьмин Иван Спиридонович — Урус-Мартановски района Красноармейски совхоза ПТФ заведующи.

Геращенко Елизавета Герасимовна — Ачхой-Мартановски района Лермонтовски совхоза коа тIара оалхазараш леладер.

Цугаева Любовь — Ачхой-Мартановски района Лермонтовски совхоза коа тIара оалхазараш.

Мансурова ПятIимат — Ачхой-Мартановски района Лермонтовски совхоза коа тIара оалхазараш леладер.

Евсеева Антонина Елисеевна — Ачхой-Мартановски района Лермонтовски совхоза коа тIара оалхазараш леладер.

Роговина Матрена Степановна — Ачхой-Мартановски района Лермонтовски совхоза коа тIара оалхазараш леладер.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиуме

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума указах, 1958-ча шера ший гастролаш йолча хана НГIАССР-а къахьегамхошта спектаклеш хьувкхаш цо чIоагIа дика творчески болх лелабарах Херсонски украински музыкально-драматически театра коллективана еннай Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республикан Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота.

* * *

1958-ча шера ноябрь-декабрь бетташка гастролаш йолча хана города Грознерча къахьегамхошта концерташ хьувкхаш цо баь боккха творчески болх бахьан долаш НГIАССР-а Лакхехьарча Совета Президиума указах Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума сийлен грамота еннай СССР-а Культуран Министерствон № 2 йолча Передвижной цирка артистий коллективана.

НГIАССР-а Лакхехьарча Совета шоллагIча созыван шоллагIа сесси хьаелларах

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета шоллагIа сесси хьаелл 16-ча декабре 1958-ча шера, Iуйрийна 10 сахьат даьлча Республикански пионерий Дворецa цIеношка.

ШоллагIча сессе боагIаш болча НГIАССР-а Лакхехьарча Совета депутаташта регистраци ю Лакхехьарча Совета Президиума цIеношка а (шоллагIча этаже, цIа № 8), сесси хулача дийнахьа Республикански пионерий Дворецa цIеношка а Iуйрийна 8 сахьат даьлча денз 10 сахьат даллалца.

ССКП XXI-ча съезде нов. Н. С. Хрущевс ергйолча доклада тезисаш ювц

* *

Колхозникий уйлаш

МагIалбикерча «Кавказ» яхача колхозе укх деношка колхозникашна деча къамелашка ладийгIача массанахьа а ювц новкъоста Н. С. Хрущевс ССКП XXI-ча съезде ергйолча доклада тезисаш.

Из тамаш а яц, цу тезисаш тIа белгалъяь я коммунистически общество хьалъяра Iалальмате йоккха программа. Из дувцаш дезткъалгIа шу доладеннача къаьнагIа волча колхознико Торопатченко Павел Андреевича йоах:

— Аз яьккхача хана дукха хIамаш дайнад сона, цхьабакъда Никита Сергеевич Хрущева доклада тезисаш тIа яздаьр са хьакъала чулоацалуш дац. Иштта шерра коммунизм хьалъяра план дунен тIа цхьаккха а мехка яйзаяц. Цудухьа цIагIа воагIалац со, сай кулгашца пайдане хIама де безам ба са, из дарца аз кIезига-дукха а дакъалоацаргда боахам айбарна дерригача халкъо лоаттабеча къовсама юкъе.

Иштта йоах берригача колхозникаша а. Цар хьинаре къахьег бIаь шерашка адамашта дагаяьлла коммунизм хьалъяр сихде гIерташ.

«Кавказ» яхача колхозо дикка чIоагIъяьй ший экономика. Лакхденнад колхозникашта тIадоагIа пайдаш, цар къахьегама ди дукхагIа мах болаш хиннад.

Из деррига а дика да, — йоах колхоза председатела нов. Шелеста, — цхьабакъда Никита Сергеевича Хрущева доклада тезисаш тIа яхачунга хьажача тха толамаш башха дика дац. Оаха де мел дезар дергда хьайбай продукташ совгIа яхарна а, царех дIабода мах чухьнахьа баккхарна а.

1959 шера хIара Iаттагара 2500 килограмм шура йоаккхилга, хIара устагIанна тIера 7,5 килограмм диткъа тха доаккхилга, яхкаш йолча хIара котамгара 130 фуъ гулделга Iалашде лаьрхIад колхозникаша. Детташ дола доахан 550 Iаттага кхоачаргда, чукхаьба йоаккхаргья 3000 хьакха. Артела тIабоагIа пайда 10 миллион сомага кхоачаргба, укх шера ворхI миллион хиннача.

ВорхI шера планах лаьрхIа да 1965 шера 2600 центнер дулх, 16200 центнер шура йоаккхилга, 425 эзар фуъ гулделга. Колхозникаша хIанззе а йоах, кхы а дукхагIа уж продукташ шоашка йоахалургйолга.

ЧIоагIа гIадбахарца дувц колхозникаша колхозникий вахар дIахо а тоалургдолга.

ШоллагIча комплексни бригадан бригадира Савицкий Владимира цу хьакъехьа йоах:

— Укх шера аз хьаэц ялх тонн ялат, ши тонн хьажкIаш, 700 килограмм гидуаргаш, баьца дааращ, бархI бIаь тума ахча, кхыйола продукташ. Сенна еза сона огород? Са а сесага а ха йоаяр мара дац из. Безаш бац тхона етт а. Нагахьа санна колхозо тхо шурийца Iалашдой, цо колхозникаш мукъабоахаргба Iаттага хьежа ца безаш, торо хулийтаргья общественни къахьегаме дукхагIа дакъалаца, дикагIа салаIа.

Беррига колхозникаш раьза ба къахьегамах ахча телара. Цар нийса белгалдоах, дуккха -а продукташ хьайийцача уж йохка базар тIа ухаш шоай ха дукха йовш хилари из дукха къахьега дезаш хулгеи. Цоах пайда балац. Трудоденех ахча телаш хуле из деррига а леладе дезаргдац. Цул совгIа, нагахьа санна колхозникаша шоай доалахьара доахан колхозе хьачулой колхозага доакъар а детташ дола доахан а дукхагIа хургда, хIаьта дикка айлургда хьайбай продукташ йоахилга.

Продукцега дIабода мах чухьнахьа баккхар лоъш колхозникашта бакъахьа хет дукха къахьега дезача балхашта механизаци чехкагIа йича, самокормушкашта электрофикаци йича.

Колхозникаша цIенча дег тIара къоабалду партес оттадаь коммунизм хьалъяра декхараш. Цар гучайоах юрта боахама продукташ дукхагIа яхар, цар мах чухьанахьа боаккхилга Iалашдергдола керда торонаш.

П. ГАГИЕВ.

* *

Массехк говзал йола механизатор

ХIара денна Сунженски районе, е республике бIаргаго йиш я, баьццара басар хьекха къаьна «ГАЗ-51» яха машин. Из я Сунженски районерча «Заветы Ильича» яхача колхоза (Алхасте), е колхозникаша оалача бесса, Булгучева Макшарипа машин.

Макшарипа доалахь из я яхилга дац из. Из оал Макшарипа из тоаярах а цо шофер волаш цунца болх барах а.

1957 шера Булгучев Макшарип Казахстанера цIавенача хана колхоза коа юкъе, догIои малхои геттара бесаза а яьккха, чархаш а йоацаш латар, 2 шу хьалха денз еха «ГАЗ-51» яха машин.

Колхозе ше дIаэцача хана, шийга говзал малагI я хьа аьнна хьаьттача, механизатор ва ше аьлар Макшарипа. Бакъда, ший мел йола говзал хьаювцанзар цо цу дийнахьа, хIаьта шийна чIоаггIа дага йоалла колхоза коа улла машин а хьоаянзар механизаторо.

ШоллагIча дийнахьа колхоза правлене а ваха балха гIулакх дийцар Макшарипа. Укхаза дIааьлар цо ше тракторист, комбайнер, шофер, механик хилар. Уж дуккха говзалаш цо йийца раьза хиннача колхоза председатело дIахо шийга хаттараш дича Макшарипа аьлар: «Ялхайтт шу даьлча денз механизатор волаш хьавоагIа со. ХIанз вай колхоза дукхагIа се эшшача балха гIоргва со. Вай колхоза еха уллача машинах сайга фу дулу хьажа безам а бар са».

Колхоза председатель нов. Фаргиев Якъуп цу къамаьла раьза хилар, бакъда, 2 шу хьалха денз еха илла машин тоалургйий-хьох аьнна хеташ, шек-м вар из.

— Вай керда колхоз, — йоахар председатело, — боахам кIезига болаш я, вай торо яларе тоайича дика-м яр из машин.

— Цун керттера оатхалаш талханза я аьнна хет сона, дукха колхоза зе ца хулийташ из вIаштIехьа яккха хьожаргва со, — аьлар Макшарипа.

Шийна хулаш йола холо а ха а ца къовсаш, машин тоа а яь, цунна басар а хьакхийта, укх шера, бIаьсти денз цунца болх бе волавелар Макшарип.

Цкъа цхьан кIирандийнахьа, колхоза коа йиъ «ГАЗ-51» яха машин латтар, царна гонахьа, уж цIенъеш а царга хьожаш а къона шофераш бар. Шоашта ца ховр дIахеттар шоферапа шоаел кIеззига ханна вокхагIа волча, тишах йолча машина шоферага, Макшарипага.

Нийса а хоадам болаш а жопаш телар механизаторо къоначa шоферашта.

Укхаза хьаьттар аз Макшарипага, мел ха я Iа шофера болх бу аьнна. Шофера болх ше кIезига бар а, Казахстане дукхагIа ше трактористеи комбайнереи балхаш дар а дийцар цо. Иштта гучадаьлар Макшарипа Казахстане дика болх барах «къахьегама цIеча байракха» орден яларах, цох «Казахстана отличник комбайнер» цIи тиллар, кхыдола совгIаташ цунна телар.

Тхой колхозага торо а хинна, техника хьайийцачул тIехьгIа айса дукхагIа пайда лургболча гIоргва со— йоахар механизаторо.

ССКП XXI съезда сийна тIайца социалистически декхараш кхоачаш а деш, дIаде ялат кхухьаш, ялат чуэцаш, шура кхухьаш, иштта кхыдола балхаш деш де аьннар де кийча волаш хьавогIа Макшарип. Цо балха нормаш масса хана тIехкхоачашъю, шийла зIамагIа болча новкъосташта хадданза хьехам тел.

«Заветы Ильича» яхача колхоза правленени а колхозникаш а дог тийша ба къонача механизаторо нов. Булгучев Макшарипа, ший низ а хьаькъал а кхо ца деш, колхоза боахам лакхбарна, вай мехка коммунизм хьалъяра 7-шерара программа кхоачашъярна, кIаьд ца луш, къахьегаргхиларах.

ГАЛАЕВ Хь.

* *

Гудермесцаша йоах

Гудермесски района къахьегамхоша дег тIара могаю ССКП XXI-ча съезде 1959—1965 шерашка СССР-а халкъа боахам дегIабоалабага контрольни цифрех нов. Н. С. Хрущевс ергйолча доклада тезисаш.

ССКП ЦК-а ноябрьски Пленума документаш вай мехка коммунизм хьалъяра коммунистически партен йоккха программа я. Из план тоаламе кхоачашъярна къахьегамхоша пайдане йола предложенеш юкъе кхувл. Иштта, чIоагIа пайдане йолаш предложенеш юкъе кхувл Гудермесски района къахьегамхоша а.

«Джалка» яхача совхоза йоккха опыт йолча агронома Яков Федоровича Туза дувц, баьца даар хьалкхедара дикагIа дола хьисап рассада а ца кийчъеш уж дIадер да, хIана аьлча, вай республике дукхагIа йолча районашка санна Гудермесски районе а шера чIоагIа шелал йоацаш 200—220 ди доагIа. Укх тIеххьарча шерашка духхьал кхашкарча лаьтта ги дIадув цу совхозе, чIоагIа дика хьувкъ иштта дIайийна помидораш, вешта аьлча, гектара тIа 220 центнерага кхоачаш. Рассада хьалкхееш, из дIайогIаш, лаьтта кийчдеш цунга дIабода мах 60 процент совгIа лакхлу, хIаьта ги кхай тIа дувш дIайийча царга дIабода мах 70 процент лохлу. Цо хьахьокх мел дикагIа да духхьал лаьтта ги дIадер.

Нов. Туза йоах, помидорий дикагIа дола ги да «Краснодарец», «Бринкодей», «Колхозный 34», «Грунтови-Грибовски». Цу тайпара хьалкхее йиш я кIай овла болаш йола кабуц а. Масала, укх шера цу тайпара кабуц дIайийнача нов. Киранчука бригадас хIара гектара тIара 228 центнер кабуц яьккхар.

Пенсионера нов. Мельниковс, вай республикан совхозашкеи колхозашкеи кролиководчески фермаш яхка йоах.

— ЧIоагIа пайда лу цар,—йоах цо, — кроликий хIара дезалах шера 70 килограмм дулх, хIаьта дуккха цIокий йоах аз.

Укх шера патчахьалкхенна дIаеннача цIокех 40 эзар сом ийцад Мельниковс.

— Из чIоагIа пайдане гIулакх да, — йоах цо, — кроликаш дукха з езаш уж лелайича.

Дукхача специалисташа вай промышленносто халагIа дола балхаш де машинаш арахеца еза йоах. ЧIоагIа тIехьадисад хьайбай фермашка механизаци яра гIулакх, къаьстта силос кийчъеча кIоагачура силос хьалъяккхар.

Районни инспекцен начальника нов. Масловс Гудермесски районе цхьан совхозах ши совхоз е йиш я йоах. Цига оахаш дола дуккха лаьтта да, гонахьа ядаш отделенеш я, керттера дар да боахам дукха доакъош долаш хилар. чIоагIа дегIайоагIа цига сомийи комсийи бешамаш. Масала, 1960 шу чакхдоалаш совхозе 1000 гектар комсийи 500 гектар сомийи бешамаш хургья. 1959 шера 12 эзар гектар лаьтта хургда хий дехкаш. Дукха ха ялалехьа массехк эзар хьайбаш хургда цига, царех 10 эзар хьакха а йолаш. 100 гектара тIара лаьрхIача дукхагIа продукца яккха а дикагIа кулгалде а йиш хургья цу совхозе ши боахам биллача.

Тезисаш тIа белгалдоакх, дуача хIамай продукци дукхагIа арахецилга. Вай республике тIехьадисаь да из гIулакх, къаьстта колхозашкеи совхозашкеи. Цхьайолча отделенея болхлошеи, иштта управляющеси цу гIулакхах дика предложенеш тел. Укх ворхI шера отделенешкеи, совхозашкеи, колхозашкеи дуача хIаман гIулакх тоаде юкъара балха юкъе цIен ноаной дукхагIа юкъе оза беза. ДукхагIа пайда лургба цар цига, цIагIа баьча балхал.

Доккха декхараш да нефтяникашта хьалхашка латтараш. 1965 шера даьккха мехкдаьтта 240 миллион тонн хила деза. Гудермесски нефтяникаш доккха дакъа лаца гIерташ ба цу гIулакхах. Цхьабакъда, новкъостала оарцагI йоалаш яц совнархоз, — йоах нефтепромысловы управленен начальника нов. Грачевс.

Гудермесски нефтепромыслан автоматизацеи телемеханизацеи йира гIулакх чIоагIа тIехьадисийтад республикан мехкдаьтта доаккхачеи газовойи промышленност. Цига эшаш йола бурильни турбаш, иштта кхыйола хIамаш яц царга.

Вай партен коммунизм хьалъяра йола программа кхоачашъе кулгалхоша шоашта тIадилла гIулакх дика дIадахьа деза. Цу гIулакха йицъяла иш яц совнархоз а мехкдаьтта доаккхеи газовойи промышленноста управлени а.

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ.

Къахьегама гIулакх дика вIашагIделлача школе

Дешархошта къахегама гIулакх хьехалга дика вIашагIделлача школашта юкъе вай республике дикагIа лоархIаш я Шалински районера Колхозненски юкъера школа.

Политехнически дешара йизза терко а яь, из ерригача школашка дIадоладаьча 1954 шера денз тIехьтIехьагIа шер а луш дегIаенай цу школан материальни база. Цудухьа тIеххьарча шерашка дика кийчъяьча дешара мастерскешка дешархошта къахьегама гIулакхаш, говзалаш Iомаергйолаш болх вIашагIбеллаб цу школе. Дика кийчъяь я школера столярни мастерске. Цу чу латтача 14 станоках цхьаяраш дешархоша шоаш хьаяь а я. Цу мастерске дешархоша хьадеш дола гIандаш, истолаш кхыйола школена эша мебель фабрике яьчул вогIа я ала йиш яц.

Къахьегама гIулакхаш Iомадара дика пайда эц дешархоша цу юртарча «Шалински» совхоза производство йовзарца а. Производство йовзарал совгIа, цу совхозе болх беш совхоза гIо а ду цар. Из чIоагIа лоархIаме да. Из бахьан долаш укх шера 10-ча классашкарча дешархоех вIашагIъелла шиъ производственни бригада я школе. Уж бригадаш дукхагIа долча даькъе комбайни агрегаташ тIа болх беш хиннай.

Трактор, комбайн, кхы йола юрта боахаман машинаш йовза уж Iомае дешархой болалу школе 8-ча классе, хIаьта 11-гIа класс яьккха баьлча аттестат эцарца кхоалагIа е йиълагIа разряд йолаш цхьа говзал Iомаяь хилар бакъдеш каьхат а лургда дешархочоа. Из да нов. Н. С. Хрущева доклада тезисаш тIа белгалдоаккхача тайпара.

Цхьаболча дешархоша хIанззехь а хаьдда хьахойт шоашта юрта боахаман болхлочун говзал езалга. Иштта 10-ча классерча дешархочо Кваша, дувц шийна комбайнера товзал езаларах, из говзал Iомае шийна школо деча новкъосталах. Укх шера из а школера кхыбола дешархой а комбайнера помощникаш болаш, 150—160 процент нормаш кхоачашъеш болх беш хиннаб.

С. СУЛГАНОВ.

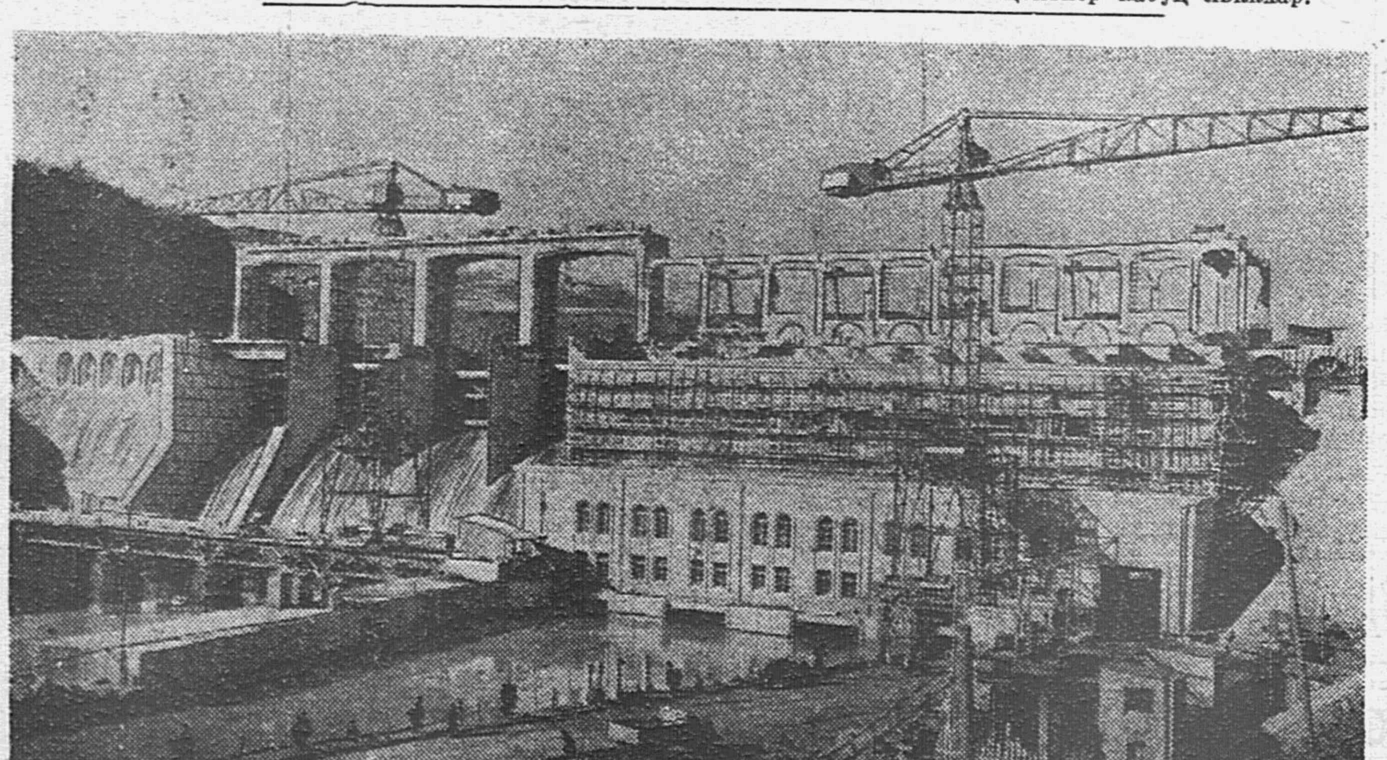
Сурта тIа: Колхозненски 11 шера дешача школен дешархой трактор Iомаеш боахк. С. Шерипова сурт.

Кагирхой сийлен гIулакх

Наьсарен района комсомольцашеи кагирхошеи лаьрхIад ССКП XXI-ча съезда сийна шоай юрташ цIенье тоае. Укх деношка комсомола райкома юххе гулбелар 50 саг комсомольцаш. Цхьабараш белаш яр, вокхарта киркаш яр. Комсомольцаша лаьрхIадар «Коммунистическая» улица жагIа а билла тоае. ЖагIа 5—6 километр гаьна бар, Экажкъонгий-юрта юхе. Из хьабоаккхалургболаш бацар киркашца мара. Кагирхошта новкъостала совхозо 5 автомашини 1 бульдозери яйтар. Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз сайрийна 4 сахьат даллалца комсомольцаша шоай низ кхо ца беш болх бир. Къаьстта дика къахьийгар комсомольцаша Гагиев Тимура, Хадзиев Лорсас, Костоев Дауда. Боаккхача безамца бир из болх комсомола райкома внештатни секретарь йола Наьсарен юкъерча школан хьехархо Тамбиева Лейла оерте хиннача дешархоша. Цу дийнахьа хьатIабенэ баьлар 25 машин жагIа. Улица еррига тоаяь яьннаеце а бIаьхкача наькъа тIа жагIа билла баьлар уж.

Райцентра комсомольций хьокхамца кхыча юртий кагирхоша а лаьрхIад воскресникаш вIашагIдоха. Иштта Iаьли-юртарчеи Экаж-къонгий юртарчеи комсомольцаша а кагирхоша а соцам баьб шоай юрташта юкъера 15 километр хула никъ тоабе.

ХЬ-Б. БОКОВ,
ВЛКСМ-а Наьсарен райкома секретарь.

Грузински ССР. Хиш тIа балхаш деча болхлоша йоккха керда котало яьккхай. Советски Конституцен ди тIаккхоачаш цар йолаялийтай № 1 йола Гуматски ГЭС-ера тIеххьара гидроагрегат. П. Луценко сурт. ТАСС-а фотохроника.

Миллионаш болча наха дешар Iомаду

ХIанз Китае ваха хайнача хIара сага, цига бIаргагу дицлургдоаца дукха хIамаш. Соахкарчул укх 1958 шера ялат шозза дукхагIа хьийкъар, металл дукхагIа даккхар духьа лоаттабеча къовсама юкъе дакъа лоацаш итташ миллионаш нах бар. Царел совгIа, ер шу эргаш да культурни революци чакхъяккхар духьа лоаттабеча къовсаме доккхий хIамаш карагIдаларца.

Советски Союза тIеххьа, ший вахар общественни хьакъехьа нийсдарга диллача, Китай, кхыйола социалистически паччахьалкхенаш а санна, капиталистически мехкел хьалха яьннай. Культура лакхъяра хьакъехьа а доккхий толамаш даьхад цо хIанз. Мехка чухь деша вагIаш кхо бIаь миллион гаргга саг ва. Царех: юххьанцарча школашка — 92 миллион, юкъерча школашка а техникумашка а — 15 миллион, вузашка — 790 эзар, производстве болх бешшехьа а дешача сайранерчеи заочнии дешара тайп-тайпарча заведенешкеи технически курсашкеи 61 миллион, юххера а дешар ца хар дIадоаккхача системе 130 миллион саг деша вагIа.

300 миллион саг деша хоавара дола Iалальмате доккха гIулакх даь Iийнаяц Китаера культурни революци. Дунен тIа эггара хьалха культура хьаьрех дола халкъ, феодальни империалистически низ-Iоткъам тIаэтта дегIа ца доагIаш дукха ха яьккхачул тIехьагIа, юха а исторически творчествон шеррача новкъа даьннад. Культурана Iалальмате чIоагIа тIаккхув болхлой класси мехка бахача нахах дукхагIа бола, 500 миллион бола китайски ахархойи.

Из дика гуш да, республике хIанз укх сахьата 81 эзар юртара клуб (соахка хинначул 2,5 дукхагIа я уж) 300 эзар юртара библиотека, 280 эзар художсетвенни самодеятельноста коллектив хиларца а. Цунах тешалду мехка чухь радиофикаци шерра яьржа хиларо а. Ахархоех лоархIам болла дакъа дешар ца ховш долча хана, юртара радио-пропагандан эггара доккхагIа гIулакх да. Радиона тIа-тIа а доккхагIа новкъостал ду печато. Соахка кхсалагIа дакъа уездаш мара шоай газеташ доацаш хиннача, укх шера масса-йолча уездашка шоай моттигера газеташ арадувла доладеннад. ХIаьта республике дерригаш а, уездий дараш доацаш, 397 газети 669 журнали да арадувлаш.

Вай ханарча искусствон эггара дукхагIа нахага дIакхоача форма — кино чехка дегIа а денад, чIоагI а деннад. Укх шера Китае 80 художественни фильм хьаяьяргья. Соахка ши миллиард саг хьежача укх шера кхо миллиард саг хьожаргва киноге.

Иштта дукха коталонаш яьхай мехка чухь наьха унахцIено лораяра хьакъехьа а. Дукха ха йоаццаш дукха нах хIалак беш хинна чума, хорш санна дола эпидемически лазараш дIадаьхад. 1947 шера 2,5 эзар больница хиннача хIанз 24 эзар больница я, предприятешкеи юрташкеи йола 131 эзар медпункт юкъе а йоацаш. Мехка чухь санитарии гигиенеи лоаттаеча юкъе дакъа лоацаш ба итташ миллионаш бола нах, дIаюха дувла лазараш доаржаду мозий, цицхолгаш, кхыйола дийна хIамаш хIалак а еш.

Цхьабакъда Китаерча культурни революцена карагIдаьнна эггара керттера а тIехьале йола а хIама да халкъа юкъе дешар Iалальмате шерра доаржадар. Дийша воаца саг политикана гаьна латт, яьхад В. И. Ленина. Коммунистически партен политика социализм хьалъеш наха лоаттабеча къовсаме баьчча я, яхаш белгалдоах китайски новкъосташа, дешар доаржадара тIа-тIа дукхагIа низ тIа а бохийт цар.

БIаьсти хиннача КПК VIII-ча съезда сессе укх тайпара оттадир культурни революцен керттера декхараш: «Дешар ца хар дIадаккха, массане а юххьанцара дешар чакхдаккха йохкаш-йохкаш волосташка шоай юкъерча дешара заведенеши, округашка, дукххача уездашка лакхерча дешара заведенеши, Iилман - тохкама учреждениеши яхка...»

Мишта кхоачашду уж декхараш хIанз?

Эггара хьалха хьаэцаргда вай дешар ца хар дIадоаккхилга — культурни революцен эггара кертера, тIехьатетта йиш йоаца декхар. Из декхар кхоачашдеш да республика эттача хьалхарча шерашка денз.

1949 шера денз 1957 шера кхаччалца йолча хана 28 миллион волча болхлочо, ахархочо, тIемахочо дешар Iомадаьд. Цхьабакъда иштта карагIдаьнна уж гIулакхаш хIанзарчарца нийсде йиш йолаш дац. Духхьал укх цхьан шера деша а язде а Iомавеннав городереи юртареи бIаь миллион вола къахьегамхо, уж хьалха дIадахача бархI шера хинначул кхоъ ах дукхагIа нах ба.

Шу кхоачаш йоаца ха хьалхагIа, юрта боахам дегIабоалабара перспективни план оттаяьча хана, юртарча кагирхоштеи нийсбеннача нахаи дешар ца ховлга 1957 шу тIаккхоаччаш дIадаккха аьнна оттадаьдар. Цхьабакъда хIанз бокъонца теша йиш я, иштта доккха дола из гIулакх чакхдаккха 10 шу а ца эшаш, эггара дукхагIа ийшача а 2—3 шу мара эшарг ца хиларах.

ХIаьта мишта латт юххьера школа дегIайоалаяр? ХIанзза дукха ха йоаццаш лерхIаш дар, массане а юххьанца дешар чакхдаккхар ерригача шоллагIча а кхоалагIча а пятилеткашка дIадахьа дезаш. ХIаьта укх цхьан шера 62 миллионагара 92 миллионага кхоачаш дукхагIа хиннаб школьникаш. Деша даха ха йолча берех 94 процент бераш дешара юкъе эзад. Юкъерча школе деша багIа нах 7 миллионагара 15 миллионага кхаччалца дукхагIа хиннаб.

Китаян дукхача провинцеша, масала, советски журналистий делегацен членаш баха хинна Хэнань санна яраша, дешар ца ховлга кертерча даькъе дIадаьккхад, массане а юххьанцара дешар Iомаделга чакхдаьккхад, юкъерча дешара школеш дукхагIа ехкай, цул совгIа, лакхерча дешара заведенеш промышленни, юртбоахама, медицински, педагогически институташ ехкай. Республике цхьан шера ялхазза совгIа дукхагIа ехкай вузаш — 228-негара 1408-нега кхаччалца. Царех цхьаяраш факультетех, техникумех хьахинна я, цхьаяраш предприятешкеи стройкашкеи хьахинна я. Шоай вузаш йолаш 774 уезд я хIанз мехка чухь.

Дерригача халкъо ший низаца дешар дегIадоаладелга чакхдоаккхаш хилар бахьан долаш иштта чехка халкъа дешар дегIадоаладе йиш хилар Китае. Духхьал паччахьалкхен органаша ехка ца Iеш, халкъа коммунаша, промышленни предприятеша шоай низаца а шоай чотах а ехк дешара заведенеш. Царех цхьайолча заведенешка диззача дийнахьа занятеш хул, шоллагIча заведенешка ах дийнахьа деш, ах дийнахьа къахьег, кхоалагIча заведенешка — балха ди йисте даьлча, балхах мукъа йолча хана деш.

Дешар ца ховлга дIадоаккхаш лоаттабеча къовсаме Iалальмате йоккха котало яккхар бахьан долаш миллионаш болча наьха культура овлан тIара хувцаеннай. Нагахьа санна Китае хьалха кагирхоехи юкъера ха йолча нахахи итт сагах ши саг дийша хиннавале, хIанз иттанех шиъ мара дешар ца ховш вац. ХIанз цу гIулакхах кертера дар даь даьннача хана хьалхашка увтта хьалхара дош, — къахьегамхоша Iомадаьр чIоагIдар а шердар а да. Дешар Iомадара лард шоаш йола цаI ах эзар иероглифаш Iомаяр — культура Iомае волавалара юхьиг мара мичай. Уж чехка йицъяла тарлургйолаш я.

Дешар Iомадаьраша шоаш Iомадаьр шаьрдергдолаш вахара гIулакхашта юкъе доаладар — дийшар чIоагIдеча кертера гIулакх да. Шоаш Iомаяь иероглифаш йиц ца ялийта, къахьегамхоша шоашта гонахьарча хIамаш тIа цар цIераш язъю. Болхлошеи ахархошеи аргI-аргIагIа вIаши деш газеташ, дневникаш леладе гIерт. Шоай уйлаши дагардари къахата тIа даккха наьха безам хиларо Китае цIаккха ца хиннача тайхара лакхъяьй поэтически иллейи творчество. Лоаццача хана язъяь миллионаш стихаш, иллеш, бегий сценаш я.

Хэбэй яхача провинцен Эчен яхача уезде тха къамаьл хилар дешар ца ховраштa хьехаш волча хьехархочунца Е Ю-чжэнаца. Хьехархой говзал Iомаяь воаццашехьа, дешара гIулакх иштта этта хиларах, хьехархо хиннав сох, йоах цо. Цхьан хана юкъерча школе деша ваьгIав из, цун шоллагIа курс йисте а яьккхай цо. Цхьабакъда из йисте яккха йиш хиланзар цун дуккха бола дезал кхаба безаш хиларах. Кердача Iаьдало общественни балха безам тIабахийтаб цун, цудухьа 1955 шера денз дешар ца ховлга дIадоаккхаш ший юртарча наха хьехаш ва из. Из болх беш хиннача бригаде дешар ха ховш 36 саг вар. царна дешар хьеха декхар тIадиллар цунна. Цо хьехарах 18 саго дешар а Iомадир, юххьанцарча школан 4—5 класса дешар ховш а хилар уж, хIаьта 12 саго цхьан — шин классан дешар Iомадаьд, 6 саго цхьацца эзар иероглиф Iомаяьй.

Дешар ца ховлга дIадоаккхаш Китае шерра лелаю 6 форма дIакхухь Е Ю-чжена:

а) наькъаш вIашагIкхетача эггара лоархIам болашагIа йола иероглифаш язъю цо, ахархошта уж гуш а йолаш, царна дага а йохаргйолаш;

б) деша багIараштa хIаранена керда иероглифаш тIаязъяь улг лу цо;

в) дуккха йовзаш йолча хIара хIаман тIа цун иероглиф язъю цо (истола тIа — «истол», нохара тIа — «нох», и. кх. д.);

г) иероглифаш тIайола хувцаш дола кизгаш доахка проекционни фонарь лелаю;

д) деша дагIача берашта тIадехк шоай даьй-ноаной Iомабелга;

ж) дика ца кхеташ болча дешархошта хала дагайоагIаш йола иероглифаш, уж багIача юхxе кораш тIа дIаязъю.

Уж гIулакхаш кхоачам болаш да мехка чухь дешар ца ховлга дIадаккхара декхар мел хала да довза. Иштта хала гIулакх из дале а, цхьа фынь ахча ца доагIаш шоаш болх бой а, мачIоагIа дега гIоз ю хьехархошта хIара шоай ка яларо! Масала, Е Ючжена хьехаш дешар Iомадаьча нахах кхоъ моторист ва, шиъ бригадашка учетчик ва, шиъ заводе техник ва.

Ше Iомадаь дешар чIоагIде е шарде эггара дикагIа бола никъ—дешар дIаходахьар да. Цудухьа укх шера ах шу даьннача хана денз халкъа коммунашкеи болхлой поселкашкеи, догIа дилхачул тIехьагIа тIадоала бамбука зIыргаш санна, дукха а чехка а дегIайоагIа тайп-тайпара йола дешара заведенеш.

Эггара дукхагIа яьржа йолча формех форма я — «цIечари говзал Iомаечари университеташ». Наха политически, юкъара, производственно - технически дешар Iомаду, сайранара курсаш я уж. Политически предметаш хьех партийни комитетий секретараша. Кхыдола предметаш хьех моттигерча специалистий дукхалга хьежжа. ХIара технико, юртарча хIара агрономо ший говзалца беш бола болх барал совгIа, ший говзал кхыча наха дIа а хьех.

Халкъа коммунашка цу морча «университеташкара» дешара программа къахьегама программаца ювзалуш я: дуга леладеча бригадо дуга леладарах йола агротехника Iомаю, боамби лелабераша боамбе гIулакх, хьайбаш леладераша — хьайбай гIулакх Iомаду; производственни мастерскешка болх беш вар механик хила гIерт. Эггара хьалха производстве хиланза дарггоацар Iомаду наха. ХIанз республике яьхкача 349 эзар йолча «цIечари говзал Iомаечари университеташка» дешаш 23 миллион саг ва. Дика кхетаде доагIаш да, техническии культурнии революци чакхдоаккхача мел боккха низ хургба цох!

Китае наха шоаш араяьккхача дешара заведенеи формаех йола цхьа форма я юртбоахама юкъера школаш. Уж тайпа йола эггара хьалхара школаш хьахилар ах шу хьалхагIа Цзянсу яхача провинце, хIаьта хIанз республике цу морча школашка деша вагIа 4 миллион совгIа саг.

Дешар къахьегамца дувзаш, къахьегам дешарца бувзаш дIахьош хиларо керда, йоккхий торонаш хьайийлай халкъа дешара хьалхашка. Цхьан шера чухь пхезза совгIа шерделар заочнии сайранареи дешар. СССР-е халкъа дешар эргадаккхарах ССКП ЦК-а Хьалхарча секретара новкъоста Н. С. Хрущевс яьча предложенеша чIоагIа уйла яйт Китае.

Республика, де бокъо а йолаш, доккхал деш я хIанз къаьнарча Китае хинначул ший юххьанцарча школашка диззеи, юкъерча школашка — бархIаззеи, лакхерча школашка — пхеззеи дукхагIа нах деша багIаш хиларах. Кхы а дикагIеи лоархIамегIеи дар да, диззача дийнахьа дешаш йолча школашка деша вагIача 108 миллион сагал совгIа, производстве болх бешшехь а къахьегамца дешар дувзаш а царел шозза дукхагIа нах деша багIаш хилар. ТIехьа тIайоагIача хана Китае халкъа дешар Iалальмате чIоагIа дегIадоагIаргхиларах бола кертера тешам ба из, лаккха кхетам болаш къахьегамхой кхетабе аьнна партес хьалхашка оттадаь керттера декхар чакхдоаккхаргхиларах бола тешам ба из.

Г. ОБЪЕДКОВ,
В. ОВЧИННИКОВ.

г Пекин.

Халкъа дешар эргадаккхара дешаш дувц

* * *

Паччахьалкхен лоархIам бола дош

Вай йоккхача Даьхен масса мийIингашка санна, тха районе а дувц хьехархой, халкъан дешара болхлой совещанешка, даьй-ноаной собранешка халкъан дешар эргадаккхара хьакъехьа йола ССКП ЦК-аи СССР-а Министрий Советеи тезисаш. Массане дакъа лоацаш хиларо а, официальни собранешка меттел, миччахьа шиъ-кхоъ саг вIашагIкхийттача а уж ювцаш хиларо а хьахьокх советски школа вахара гаргаозарэ хьакъехьа дола дешаш чIоагIа лоархIаме долга.

Школа эргаяккха еза ха хьатIаэттай. Школа йистеяьккхачул тIехьагIа дешархочоа производстве, юрта боахаме болх бе ха деза ха хьатIаэттай. Сона хетачох, уж дехкараш дикагIа кхоачащдергдолаш я бархI шера йола школа. Цхьабакъда из школа дика материальни база, йоккха подопытни участок йолаш хила еза. Школан подопытни участка доккхагIа дола дакъа, 20—30 гектар лаьтта, кхашка хила деза. Цул совгIа школан доалахьа хила еза масса тайпара йола юртболхама машинаш, хьайбаш, зIамига оалхазарий ферма. Цу тайпара хьалаш Iалащдойя, школан вIаштIехьадаргда паччахьалкхен бюджетера боахаман расчетага яла. Цхьабакъда боккъонца боахаман расчетага яьнначa школе 8-гIа класс яьккхачул тIехьагIа дешархоша 1—2 шера тайп-тайпара — трактористa комбайнера, шофера, дояркай, слесара, токара — говзалаш Iомаергйолаш.

Халкъан дешар эргадаккхара хьакъехьа печата тIа шоай уйлаш кхайкаеча цхьаболча новкъосташа могаду школай программаш хувцилга, вешта аьлча, цхьайолча дисциплинай программаш кIезигъелгеи кхыча дисциплинай программаш шеръелгеи. Цу дешага чIоагIа лаьрхIа а кхетаме а хьажа веза. Сона хетачох, математикан, химен, физикан, эрсий а наьна а меттай программаш кIезигъе йиш яц, ужаш шеръе еза.

Цхьаболча хьехархошта бакъахьа хет хьалхарча классашкара истори, Iаламдовзар, географи дIадаьккхача. Аз а могаду из гIулакх. БархI шерара дешар дешанза даргдоацаш хила деза. Цудухьа 5—8 классашка Iомадергдола уж предметаш хьалхарча классашка Iомадеш ха йоае езац. ХIаьта цунца математика, физика, хими кхыдола керттера предметаш дукхагIа хьеха деза.

Хьалхарча классашка доазол дехьарча къамий мотт хьехилга оттаде деза аьнна а хет сона. ЗIамигача беро дикагIа Iомабу кхыча къама мотт. ХIаьта ховш ма дий укх сахьате школашка доазол дехьарча къамий мотт хьехилга эсала лелаш долга. Кхыметтел лакхехьарча дешара заведени яьккхача а зIамигача сага е йиIийна дуккхача шерашка Iомабаь боллашехьа а доазол дехьарча къама мотт ховш хилац. Цудухьа зIамига долча хана денз болабе беза бера доазол дехьарча къама мотт хьехилга.

Кердача хьисапе хургйолча школашка тоаде деза йиIигашта цIагIара гIулакхаш леладелга хьехилга. БархI шерара школа йистеяьккхача йиIийна ха деза дика дуа хIама кийчде, цIеной, ков цхьалхадаккха, барзкъаш тега, дегам де хIаьта кхыдола гIулакхаш де а. Цунца дувзаденна чIоагIа лоархIаме да цу хьакъехьа дола учебникаш шоай ханнахьа а тоъам хилдал а арахецилга.

МоллагIча цхьан оагIора кхетам, говзал кхычарел тIехйолча бераштa къаьстта школаш вIашагIйохка еза яхача предложенешта со дукъал ва. Цу тайпара школаш эшаш яц аьнна хет сона. Масала, сенна эш математиках дика кхеташ долча бераштa йола школа? Цхьабакъда музыкальни хореографически школаш хила еза, хIаьта кхы дIахо а ужаш дукхагIа хилийта а еза. Музыкальни е халхара талант йола бераш цу школашка деша дахийта деза, хIаьта царех зIамига болча хана денз Iома а беш музыканташ, композитораш, артисташ кийчбе а беза.

Халкъан дешар эргадаккхара дош дуккхача наха дувцача юккъа массехк дош ала безам бар са Наьсарен района школай хьакъехьа. Сона хетачох, тха районе гаргарча 5—6 шера хIанз йолаш йола дешара система ше йолчча бесса йитача бакъахьа я. ХIана? Ховш ма дий, нохч-ГIалгIай халкъа автономи юхаметтоаттаеча хьалашта юккъе вай республике дукха нохчийи гIалгIайи специалисташ безилга. Цхьабакъда укх сахьате ужаш геттара кIезига ба. Къаьстта кIезига ба лакхерчеи юкъерчa специальни дешара заведенешка дийша бола кхалнах. Цудухьа кагирхошта торо яла еза 10 класс йисте а йоахаш, тайп-тайпарча специальни дешара заведенешка деша ховша. Цхьабакъда цу школашкара дешар дика оттадаь дола политехнически дешар хила деза. Цунца дувзаденна дукха а айлу школай мастерской лоархIам.

Нагахьа санна Наьсарен районе хIанз йолаш йола дешара система юте из цхьан ханна мара йита йиш а яц, хIаьта юххера а еррига школаш бархI шерара школаш хургйолаш эргаяха а еза.

М. ВЕДЗИЖЕВ,
Буро-кIалхарча школан директор.

Дешара гIулакх тоадарах

Деррига Советски халкъо санна, Наьсар-Кертерча юкъерчa школан коллективо а дешархой даьша-ноаноша а дег тIара къоабалдеш тIалийцад ССКП ЦК-аи СССР Министрий Советеи халкъа дешара гIулакх тоадарах йола тезисаш.

Дукха къахьийгад школан директор волча нов. Озиевс дешарца, цхьана дешархоша балхаш дергдола школан мастерски тоаеш, эшаш йола инструменташ, кхыйола хIамаш Iалашъеш.

Школера дешархой хIанз школанна эшаш дола гIандаш, вешалкаш, физкабинета эша яьшкаш, бела Iажараш, иштта кхыйола хIамаш хьаеш ба.

Бакъда, спортивни инвентарь ца хилар бахьан долаш, физкультурно-спортивни болх ларттIа вIаштIехьабаьккха бац укхаза. Цу гIулакха ларттIа йоакхо еш районо а физкультуреи спортани районни комитет а яц. Физкультурно-спортивни болх тоабарна шоашкара доагIаш дола новкъостал де декхарийла я уж организацеш.

ЗАНГИЕВ М.

*

Коммунистически хьисапе баха лаьрхIад студенташа

(Грозненски нефтяной института студентийи хьехархойи собрани)

Советски халкъа эггара дикагIа йолча оамалех цаI я моллагIа дика доладаь гIулакх Iалаьмате чехка хьал а лаьца, дIадоаржаделга. Иштта хилар ударни боламах, иштта дIабаьржар стахановски болам а. ХIанз вай мехка масса миIинге кхоачаш дIадаьржад коммунистически къахьегама бригадай башха дика гIулакх — даха, болх бе, деша коммунистически хьисапе!

Даха, болх бе, деша коммунистически хьисапе..! Ма доккха маIан да цу ялх деша! Ма боккха лоархIам ба моллагIа мугIарех болча советски наха хьоабаьча цу сийлен болама! Болхлоша, гIулакхебараша, студенташа, дешархоша — массане а хьаллаьцад из доккха гIулакх. Коммунистически партени Советски правительствони соцамаш советски адамий дега чура уйлаш кхайкаеш хилара белгало я из.

Халкъан дешар эргадаккхарах йола ССКП ЦК-аи СССР-а Министрий Советеи тезисаш хIара советски саго ювцаш я. Халкъан дешар эргадаккхара хетаяьяр укх деношка Грозне Ленина цIерах йолча культуран Дворецe хинна Грозненски нефтяной института студентийи хьехархойи собрани.

Укх мугIарий автор дуккхача собранешка, совещанешка, конференцешка хиннав, цхьабакъда ший хана чухь цул сакъердамегIа, цул лоархIамегIа хургйолаш собрани бIаргаейнаяц цунна. Дог гIоздаьнна ладийгIар аз студентий уйлашка. ХIаьта уж уйлаш кIоарга, кхетаме, дика яр. Хьажал, уж фу уйлаш я.

...Трибуна тIа ва нефтяной института комсомола комитета секретарь нов. Щупак. Зала чу мел хиннар раьзавеш хоам бу цо строительни факультета студенташа шоай кулгашца института спорта Дворец хьалъе лаьрхIарах. Сцене бIаргагу стройфака студенташа оттадаь спорта Дворецa сурт. Еррига зал кхайкаеш, тIоараш тох гулбеннараша.

— Спорта Дворец хьалдеш, — йоах дIахо нов. Щупака, — деррига балхаш студенташа шоаш дергда. Из Iалаьмате доккха а, бехктокхаме а, хала а гIулакх да. Цхьабакъда комсомольцаш цIаккха а халонех кхийрабац, хIаьта укхаза а баргбац уж тIехьашка.

— Вай дерригаш а дика специалисташ хила безам болаш да,—аьлар строительни факультета студенто нов. Малышевс,—цхьабакъда практически балхаца мара студентах дика специалист хила йиш яц. Цу хьакъехьа вайна боккха пайда лургба спорта Дворец хьалдеш вай баьча балхо.

Нов. Малышевс дIаювц гулбеннараштa стройфака студентий планаш. ХIаране бетта массехк дийнахьа болх бергба стройке. Балхаш ши-ший говзалга хьежжа — плотник, каменщик, штукатур, слесарь волаш — дергда. Спорта Дворец цхьан шера хьалдаь даккха торо я вай, йоах цо. Студентагара дIаэшар кIезига мара дац, цхьабакъда цунна шийна-м боккха пайда баргба цунах.

Шоай кулгашца спорта Дворец хьалъе кийча болга хьахайтар стройфака студенташа н.н. Махмудовс, Талаевс кхыбараша а.

— Дагалацал цхьан минута ва спорта Дворец хьалдаьдаьннад аьнна, — йоахар нов. Талаевс. — Институт йистеяьккха даьннад вай, хIаьта воай мехка тайп-тайпарча моттигашка дIа-юха а декъаденнад вай. Мичча хана а вай Грозне юхадаьхкача мел хоза хетаргда вайна воаш хьалдаь спорта Дворец бIаргадайча.

Фу де безам болаш ба технологически факультета студенташ? Цунах дийцар технологически факультета комсомола бюрон секретаро нов. Мартиросовс. Цар лаьрхIад хIанзчул тIехьагIа тIеххьарча курсашка баьлча денз духхьала производстве болх а беш, деша. Цудухьа цар предложени яьй нефтеперерабатывающи заводий установка шоашка хьая аьнна. Из предложени ССКП обкомо мога а яьй, хIаьта Нохч-ГIалгIай совнархозо къоабалъяь дIатIа а ийцай. Технологически факультета студенташта дIалу Грозненски нефтеперерабатывающи завода № 8 йола установка. Цигача деррига балхаш (кIеззига Iомабеннача тIехьагIа) студенташа шоаш а дергда, хIаьта ужаш завода болхлой штата юкъе дIа а эц. Установка шоаш хьалха хиннача бесса паччахьалкхен план а йолаш хургья. Студенташта шоаш баьча балхага хьежжа алапи тергда, дика болх барах преми а луш, во болх барах бехктокхаме а озаш.

Цхьаннел тIехьа шоллагIвар волаш трибуна тIа бувл студенташ. Дукха ба къамаьл де безам бараш. ХIаравa гIерт ши-ший уйла кхайкае. Цхьабакъда массане а дагаяр цхьа уйла я аьнна, ала йиш я — баха а, болх бе а, деша а коммунистически хьисапе.

ЧIоагIа лоархIаме предложени яр НЗ-56-1 групперча студенто нов. Кириченкос яьр. Цо тIахьийхар нефтяной института еррига группаш шоашца коммунистически яхь лаца. Цунца дувзаденна шоаш кхоачашде лаьрхIа дола декхараш дIакхайкадир цо. Студенташа тIаэц: дикеи тIехдикеи деша, хьоккхаме къахьега, спортаца хьинаре дакъа лаца, вIаши доттагIал чIоагIа леладе, коммунистически къахьегама бригадай цхьаннеца бувзам а тесса, цунца коммунистически яхь лелае, общественни балхаца хьинаре дакъа лоацаш хила, массанахьа хоза, эздий оамалаш лелае.

Нов. Кириченкос яь коммунистически яхьа хьакъехьа йола предложени тIаийцар собране хиннача коммунистически къахьегама участка («Старогрознефть» НПУ ВЛКСМ-а XIII съезда цIерах йола комсомольско кагирхой участок) начальнико нефтяной института заочни отделенен студенто нов. Гончаровс. Нов. Гончаровс дийцар студенташта ший коллектива гIулакхех. Коллектива юкъера 33 саг дика къахьегаш, дешаш ва. Дика толамаш даха вIаштIехьадоал тха, аьлар цо, оаха вIаши чIоагIа доттагIал леладарах. Шуца, студенташца а, леладергда оаха доттагIал, аьнна йистедаьккхар цо ший къамаьл.

— Коммунизм балха, дешара юкъе меттел, цIагIа а хила еза, — аьлар № 2 йолча общежитен студенчески совета председателo нов. Федоренкос. — Цудухьа тха общежите бахача студенташа лаьрхIад коммунистически гIулакхаш общежите чу а дахьа. Иштта кердача шера денз оаха оахоша лелаергья тхой общежитен коридор.

...Цкъа из еррига йоккха зал кхайкаеш тIоараш техар. Ужаш дар нефтяной института партбюрон секретаро нов. Надировс баьча хоамо хьоадаь тIоараш. Студентий хьоккхамах института хьехархоша а лаьрхIад производстве къахьега. Иштта зIашагIъеллай хьехархой хьалхара строительни бригада. Цу бригадо болх бергба студенташца цхьана института спорта Дворец хьалдеш.

Собрани йистейоал. Зала чу хиннача дуккхача наьха оазаша низбола цхьа оаз а хинна оал партийни гимн — интернационал.

Iал. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьа) къамаьл деш ва строительни факультета студент Махмудов; (аьттехьа) зала чу. И. Плиева сурт.

*

Даьштен ноаноштеи бола хьехам

Бераштa нийса хьехам балара хьакъехьа

Хьалкхувш йоагIа тIехье нийсса хьалкхеяра дешаш масса хана Коммунистически партени Советски правительствони теркама юккъе хиннад. Бер школе, цIагIа хьалкхедара лоархIам бе беза цхьатарра чIоагIа школан болхлоша а даьша-ноанош а. Цу балха юкъе керттера дакъа даьш-ноаноша кхоачащде деза, хIана аьлча, нагахьа санна бер школе 5—6 сахьата хуле, юхейисача хана из цIагIа хул. Даьшта ноаношта ха деза бер нийсса хьалкхедара юкъе доагIаш дуккха гIулакхаш долга. Царех дувцаргда вай тахан.

ТIехье хьалкхеяра балха юкъе къаьст-къаьста гIулакхаш леладе деза зIамагIчарца, боаккхагIчарца, вешта аьлча берий ханашка хьежжа кхоачащде деза даьша-ноаноша шоай декхараш.

Бер хьалкхеде деза геттара зIамигта долча хана денз. 3-4 шу даьлча денз бер долалу цхьацца хIамаш кхетаде, хьаькъалца доагIа гIулакхаш леладе. ХIаьта цудухьа зIамигачар а кхетам тайп-тайпара хул. Цу ханна шоай бера оамалаш дика Iома а яь, даьша-ноаноша шоай бера хьаькъал, говзал дикагIа дегIайоагIаргйола хьалаш Iалащде деза.

7—10 шу даьлча бера сакхетам кIоарглу, моральни гIулакхаш цунна довза долалу. Цу хана цунна хац наьха гIулакхаш нийсса довза, цхьабакъда водари дикадари къоастаде-м хов цунна. Цу тайпарча беро атта хьаэц шоай хьехархочун, даь, нана, боккхагIболча вежарий, йижарий оамалаш. 11-15 шу доаллаш бера организм биологически эргайоал, цунца цхьана бера оамалаш хувцалу. Иззал ха йолча кIаьнка, йиIига шоаш боккхий хиннаб мотт, цудухьа цар оамалаш а боккхийчарна таралесташ хул. Эггара хьалха дага дох царна шоашта тIера барзкъа нийсде, хоза леладе, кIуж лелабе, доккхий къамаьлаш де. Цу тайпара «зIамига саг», «йоI» хьехархочо хьалгIатта аьлча саббарe хьалъура отт ше ваггIача парта тIера. Хьехархочоа а даьшта ноаношта а ха деза 11-15 шу даьннача бераца малагIа гIулакхаш леладе деза. Цу ханна бераш хьалкхеде деза коммунистически хьисапе. Даиман цар дегIах йоахкаргйолаш дIаIомае еза царна хоза, дика оамалаш: патриотизм, интернационализм, эхьэздел, эггара керттерчарех ший эшараш ца лоархIаш общественни эшараш лоархIаргдолаш уж хилар. Хьалкхувш воагIача сага хоза оамалаш Iомае а цунга уж къоабалъяь дIатIаэцийта а аттагIа вIаштIехьаргда, из саг кхийначул тIехьагIа из юха кхетавечул.

Бераштa де дезар дIахьехарал совгIа, шоай декхараш кхоачащделга бераштa хьадеха а деза. Цхьабакъда бераштa де дезар кхоачащделга хьадехаш даьша-ноаноша, хьехархоша бер, из саг хиларга хьежжа, лархIа деза, цун тIачувхьа, из бегдаха мегаргдац. ЧIоагIа лоархIаме да бера шийх тешилга дIахейча. Шоайх ца тешаш хилар вIалла ла могаш хилац хьалкхувш доагIа бер.

Боккхийчар хьалкхувш доагIача берашка дIалувцаш дола гIулакхаш цар дикагIа дIаэц нагахьа санна боккхагIа бараш (хьехархо, да, нана, воша, юша) бераштa хьалхашка авторитет йолаш хуле, вешта аьлча цар лоархIаш хуле. Къаьстта цу гIулакха лоархIам бе беза даьшаноаноша. ХIаьта даьшта-ноаношта из ха а хов, цхьабакъда бераштa хьалхашка авторитет лакхъе гIерташ цкъаза харцахьа гIулакхаш леладу цар. Иштта, цхьаболча даьша-ноаноша берашка шоаш лоархIийтилга кхерамца чакхдоах, хIаьта цунах бераштa зенаш а хул. Из оамал дукхагIа долча даькъе йоаллаш хул даьх. Нагахьа санна цу тайпара да цIагIа хуле, из даиман цIимхара хул, тIачувхаш хул, хIара бахьан долча а бахьан доацча а моттиге гIадж е тIехкар бе долла гIерташ хул, хIаьта беро мел даьча хIара хаттара духьала гIожа жоп дала гIерташ хул. Бер цу тайпарча даьх чIоагIа кхераш хул, цхьабакъда наьнах из кхерац. Ховш ма дий цу тайпарча авторитето пайда лургбоацилга. Низаца, кхерамца хьалкхебаьча нахах цIаккха пайдана нах хургбац.

Мегаргйоацаш я кхыча тайпара йола авторитет а — даьша-ноаноша шоай дега кIаьлалца яьккха авторитет. Бераша фуннагIа дойя а даьша-ноаноша царга хIама алац, бераша мелла харцахьа леле а уж хьест цар. Шоай даь, наьна кIаьдал ха а ховш, бераш кхы а чIоагIагIа харцахьа лела долалу. Эрсий педагого Ушинскес яххача бесса, бер, дукхадезар дика да, цхьабакъда из совленна хьестилга зене да.

З. ДЖАМБУЛАТОВА.

Профсоюзни организацей керттера гIулакх

1958-ча шера 8 декабре Грозненски машин-наькъа отделене райпрофсожа пленум хилар. Пленуме йийцай 1959—1965 шерашка СССР-а халкъа боахам дегIабоалабара йолча контрольни цифрех лаьца нов. Н. С. Хрущевс XXI-ча съезде ергйолча доклада тезисаши профсоюзни организацешта хьалхашка латта декхараши. Иштта железнодорожни транспортни отделенера къахьегама дисциплина ювцаш докладаш яьй отделенен начальника нов. Кичикеи, начальника заместительи райпрофсожа президиума члени волча нов. Агабаянеи. Докладчикаша санна пренеех къамаьлаш даьчар а белгалдаьккхар нов. Н. С. Хрущевс XXI-ча съезде ергйолча доклада тезисаша дог гIоздаьккха шерра йоаржаяь социалистически яхь лелаяр а 11 бетта йоагIа план железнодорожникаша ханал хьалха кхоачашъяр а. ТIехьарча хана къаьстта шерагIа йоаржаяьй бригадаштеи сменаштеи юкъе коммунистически къахьегама коллектива цIи яккхара тIехьа лелаю социалистически яхь. Цу яхьа юкъе дакъалоацаш ба станционни диспетчерий н.н. Аверченко, Макаров сменаш. Локомотивни депора н.н. Нефедова, Виноградова, Пономарева бригадаш а кхыяраш а.

Пренеех къамаьлаш даьча путейцаша н.н. Каспаровси, Мартыненкоси критика йир железнодорожникий кулгалхошта а райпрофсожа а балха юкъе кхоачамбоацараш дукха хиларах, цхьаккха транспорт йоацаш 8 км. гаргга болхлой гIаш балха ахар а дувцаш. Иштта пренеех къамаьлаш даьча машинисташа нн. Карчмаси, Безленкинеи чIоагIа айдаь дийцар Гудермесскии Грозненскии локомотивни депой начальникаш нн. Пасенкои Захарови болхлоша болх беча моттиге ухаш ца хилари, болхлой болх дикагIа тоабарна цар теркам ца бари.

Райпрофсожа пленумо соцам бир ССКП ЦК ноябрьски пленума решенеш къоабалъеш а къахьегама толамаш дахарна социалистически яхь йоаржае тIахьехаш а.

ЧУХАРЕНКО.

Лакхехьарча Совета депутат Темиркаев Мухьиддин

(Очерк)

— Дади! Дади чувоагIа, — аьнна цIогIарч а теха, шоай ловзар а дита, балхара чувоагIача даьна гонахь а даьнна шо-шоай керда хабараш дувца доладелар цIагIа ловзаш даьхка бераш:

— Дади, тахан аз ши «пятерка» яьккхай,— йоахар Олхазар цIи йолча кIаьнка.

— КIант ва, са воI! Iа дика деше дукха хIамаш ховш а дика болх бе ховш а хургва хьо,—йоахар дас шортта ший кIаьнка кертах кулг а хьекхаш.

— ХIа, бераш, салаIийта хIанз даьга. Доле лозза гIо шоашта, — аьнна ела а къежаш безам боаццаш дIадоладеннача бераштa тIехьа дIайолаялар юккъерча ханара хургйола кхалсаг — цар нана.

— Ма баха уж ара, Полла, кIезига сакъердийта сога царца. Со кастта ваха везаш ва, цхьан жалобага хьажа везаш ва со. Пенси хьожаде дезаш цхьа саг ва, мел эшаш дола каьхаташ а да цунга, цхьабакъда собесе багIача цхьаболча наха цхьацца бахьанашца тIехьа доах цунна из хьожаделга. Со НГIАССР Лакхехьарча Совета депутат хиларца сога жалоба язъяьй, цудухьа тахан ваха а ваха цу гIулакхага хьажа безам ба са, — аьлар дас — нов. Темиркаевс.

Юхьанца дикка уйла тIа а яхийта ладувгIар бераша, дас деча къамаьлага, бакъда цу къамаьлах шоаш ца кхийттачул тIехьагIа шоай ловзаргаш хьа а нийца ловза доладелар уж.

Дукха ха йоаццаш «Красни Молот» завода болхлочо, Темиркаевс шийна хьалдаь цIенош доккхийи паргIатеи да, хIаьта чу латта хIамаш дукха еце а чухьа дIачуваьлча са паргIата доахаш а я.

— Доккха баркал оал аз паччахьалкхенна а заводе сайца болх беш болча новкъосташта а, цар сайна даьча доккхача гIулакхах. Паччахьалкхено 10 бIаь гума ссуда деннад сона, са новкъосташа транспортаца, тIаюллача кирпишкаца, завода мастерскешка наIараши кораши хьадарца цIенош хьалдеча цахаддаш новкъостал даьд сона,— яхаш чIоагIа дог айдаларца дувц Темиркаев Мухьиддина шийца болх беча, шоай новкъоста гIо даьча ший доттагIех.

Юкъерча, дизача дегIара Темиркаев чIоагIа сабаре, бе аме саг ва. Шийца къамаьл дечоа кIирвенна бIара а хьежаш ладувгI цо, хIаьта шийга хаьттачоа сих ца а луш дизза жоп а лу.

КIезиг-дукха кIай бала беннача цун кертах ховргда къонагIа барех из воацилга. Нов. Темиркаев 50 шу даьнна ва, бакъда цу кадайча, маькарча сага дIабIара хьежача 40 шу а цун даьннад саго аргдац.

— О! Тха Мухьиддина-м моллагIа вола зIамига саг а тIехьашка воаккхаргва, — йоах цунца болх беш волча нов. Черкесовс. — Е балхаца а е общественни гIулакххашца а укханна тIехьа кхе могаргдолаш цхьаккха а хургвац.

* * *

1937 шера «Красни Молот» заводе балха вера 29 шу даьнна Темиркаев Мухьиддин. Юртара вена вар из, говзал йолаш а вацар, бакъда боккхача безамцеи дикен кхоачащдора цо шийна тIадилла гIулакх.

Мухьиддина чIоагIа езаелар стерженщика говзал, цудухьа ше мукъа мел волча хана стерженщикашта бIара хьежаш хулар из.

Цкъа цеха начальникага аьлар цо:

— Стерженщикал Iомавала безам ба са. ЧIоагIа сакъердаме болх ба из.

Мухьиддина дехар кхоачашдир. Заводе балха вена шу даьлча ше фасонни болатеи деталашта стерженаш е волавелар из. ХIанз заводе эггара дикагIа опыт йолча стерженщикех лоархIаш ва из. Цунна юхе нийсвенначун дуккха бIара хьежа дог доагIаш сиха а гозза а кийчъю Мухьиддина стерженаш.

Дика опыт а хадданза дешарца лакхъяьнна квалификаци а йолаш волча н. Темиркаевс атта хьалъийю фигурни стерженаш кийчъеш йола состав.

— Е стреженаш, — дувц Темиркаевс, — оаха формашка чу а увттаеш кийчъю. Формашка Iочудеттачул тIехьагIа лоаладаь болат сихха дIадарж. — Вай болх чIоагIа бехктокхаме ба, — йоах Темиркаевс дукха ха йоаццаш армера цIа а вена заводе балха эттача ший къоначa новкъостага Черкесовга, — кIеззига а гIалат ваьлча дуккхача наха мел хьийга къа дов, кийчъяь оатхал пайдана хилац.

Лакхарча, нийсача дегIарча зIамигача саго дика ладувгI ший хьехархочунга, хIаьта чIоагIа теркам тIа а бахийта зувш хул из мастера болх. Кастта ше болх беш хургва из, бакъда цун толамашка хьожаш, эшача хана новкъостал деш Мухьиддин ва.

— О, Мухьиддин! Са-м дика вIаштIехьадоал е гIулакх, — йоах Черкесовс.

— КIант ва, кIант ва! Iа кастта тхо къоаной тIехьадутаргда, — вела а къежаш йоах хIанз укх сахьате къоначa болхлочо кийчъяь сатхал бе а елла латтача Темиркаевс.

— Мухьиддин! Хьажал укх а кийчъяьча стерженага а,—яхаш дехар ду кхалсаго Петровас.

Стерженщика говзал Iомаеш я из. Цунна а гIо ду Мухьиддина.

— Мегаргда, йолле хьожаргда вай тIеххьарча деношка хьона карагIдаьнначунга. О! Iа-м дика болх ма баьбий, дика яьй Iа стержень, бакъда уккхазара иккхай ер, цунах тIехьагIа оатхалаш кийчъеча хана зе далар кхерам ба,— яхаш хьехам бу Мухьиддина

— Хьо-м хоастае а мегаргья, — йоах дIахо Темиркаевс, — цхьабакъда хьайна карагIдаьнначох доккхал а дий сонта ма ялалахь.

Дукха ха яц Петрова заводе ена, цудухьа дукха да цунна ца ховш хIамаш. Темиркаевс а цеха ерригача коллективо а доккха новкъостал ду цунна.

— Къаьстта баркал оал аз нов. Темиркаевна, чIоагIа новкъостий йоакхо еш саг ва из,— йоах Петровас. — Ца ховр хьахьех, эшачоа гIо ду, бакъда ше хеставеш хилча раьза вац Мухьиддин.

Дукха а ба заводе Мухьиддинас новкъостал ду болхлой.

Ше цун ученик лоархIаш ва стерженщик Комаров. Из болх бе воладеннача хана 90 процентал совгIа план кхоачашъе могаш вацар из. Кхоачамболлаш опыт яцар, сихха оатхал хьае вIаштIехьадалацар, производствон технологи дика хацар.

Цунна а новкъостал дир Темиркаевс. Комароз гIалат ваьлча хьехамца из дIакхета а веш цунна гIо дора цо. Хьехамахи новкъосталахи пайда баьлар. Комаров ди тIехьагIа дикагIа болх бе, план тIех кхоачашъе ваьлар.

ХIанз ССКП исторически XXI съезда накъа болхаш стерженщикаша доккхий декхараш тIалийцад, цар лаьрхIар хIара дийнахьара задани 150 процент кхоачашъе, сийленца уж декхараш кхоачашдеш ба уж. Бакъда, хьалха латтараш-м нн. Темиркиеви Комарови ва.

Мухьиддин! — йоах вела а къежаш Комаровс, — тахан сол тIехьа висар хьо—аз дийнахьара задани 275 процент кхоачашъяьй, Iа 268 процент мара кхоакашъяьяц.

— ЧIоагIа раьза ва со хьа ишта дика хьоккхамаш долаш, — йоах Мухьиддина, — бакъда гаьна-м гIоргвац хьо сол хьалха ваьнна-м, со хьалха варгва хьол селхан санна.

— Дика да-кха, гуш хургда вайна из, бакъда атта-м хургдац хьона а, са хьехархо.

Дукха бий хьа цехе ученикаш, аьнна хаьттача оал Темиркаевс:

— Фу ученикаш, со-м се а ва ученик. Доккха баркал оал аз сай доттагIчоа Дзолецкий Сергейна. Из ва боккъонца вола саг. Дошув да-кх! Дукха ха йоаццаш стерженщик хиннав из, бакъда хIанз-м мастер ва. Дукхаза новкъостал даьд сона цо. Хала дар сона кIезига дийша хиларца. Бакъда Сергейс со болх беш воаллача хьа тIа а вайя, хьалхагIа бегаш а бийя цул тIехьагIа фуде деза а мишта деза а хьахьийхача аттагI-м хулар. ХIанз ССКП XXI съезда накъа водача хана хIара денна ший производственни хьокхамаш лакх а деш бетта йола план 245—250 процент кхоачашъю нов. Темиркаевс. Цун портрет хадданза сийлен Доска тIа доал, хIаьта завода дикагIа болча болхлой цIерашца йрах цун цIи.

* * *

ЧIоагIа сийдеш ва Темиркаев заводе. Укх шера бIаьстан юххье НГIАССР Лакхехьарча Совета депутатала кандидаташ хоржача хана завода болхлоша массава а раьза хинна яьккхар Мухьиддина цIи. «Красни Молот» завода болхлоша массане а раьза болаш кхадж тессар шоай кандидата.

— Аз дош лу шоана, са деза новкъостий, — йоахар правительствон член волча Мухьиддина ший новкъосташка, — сох тешаш оаша сона тIадилла декхар сай низ ца кхобеш дизза кхоачашдерг хилара.

— Тхона возз хьо, нов. Темиркаев, тхо теш хьох. — йоахар коллектива цIерах къамаьл даьча нов. Петровас, — тхона массанена везаваллал дика гIулакхаш доахкаш а ва хьо.

Болабелар Лакхехьарча Совета депутата Темиркаева болх. Лакхехьарча Совете жалоба ера № 7 йолча школе оборудованеш ца хилар бахьан долаш дешара кабинеташи мастерскеши во вIашагIъехка я, хIаьта дика болх беш яц школен буфет, школьникашта дIайха даа хIама хилац, аьнна. Массехк ди даьккхар Мухьиддина цу жалобах школера гIулакхаш тохкаш, уж къестадеш. Школана доккха новкъостал дир цо, хIаьта школан ассигнованеши лакхъергйолаш гIулакх а вIаштIехьадаьккхар.

— Доккха баркал хилда хьона, Iа тхона даьча гIонах, — аьлар цунга школен болхлошеи дешархошеи.

— Шун баркала даьдац аз из, из са декхар да, хIаьта паччахьалкхе а йоакхо еш я шун балха, дешара гIулакхаш тоадара, — аьлар Мухьиддина.

Завода юххе я школа-интернат. Цига а хул депутата дукха гIулакхаш. Хьажа веза бераш мишта кхоаб, берий барзкъа, кога гIирс мишта, хьехама, кхетама болх нийса вIашагIбеллабий.

Школен балхага ше хьежа ваьлча нов. Темиркаевс аргIагIа йолча сессе оттадир школана гIо дехаш дола дош. Депутата дехар кхоачашдир, интерната болх дикка тоабелар.

ХIанз Мухьиддин лоархIаме болх беш ва. Вай республике дукхагIа йолча заводашка шерра наха эшаш йола хIамаш кийчъе йоккхий торонаш я, цхьабакъда цхьайолча заводаша цу торонех бизза пайда эцац— безам бац, завода башха пайдане дац. Иштта кхы долча бахьанаша новкъарло ю цхьаболча болхлоша шерра наха эшаш йолча хIамай дикал лакхъе, ассортимент шерье. Укхаза а бIарг лакха беза правительствон члена.

ХIанз ремонтно-механически заводе шерра наха эша хIамаш арахецилга мишта лел хьожаш ва нов. Темиркаев.

* * *

Делкъа ха хиннай. Цеха цIеча уголоке бегаш беш бела а белаш Iоховшаш латт болхлой, дукхагIа бараш кагирхой ба царца. Уж гулбеннаб агитатора Темиркаева Мухьиддина «Мишта кийчлу вай мохк ССКП XXI съездага» яхача темах дергдолча къамаьлага ладувгIа.

— Беррига советски нах шоай низ тIабахийта боаггIча тайпара XXI съезда накъа баха кийчлуш ба, — йоах агитатора. — ХIара денна съезда дукхагIа производственни совгIаташ кийчдеш я предприятеш.

Къаьггача цифрашца, бакъдарашца ладувгIараш дикагIа дIакхетаргболаш XXI съезда накъа болхача хана лелаеча яхьах лаьца дувц цо.

— Сергей, — хетт цо къоначa болхлочунга, — мишта гIоргда вай XXI партсъезда накъа?

— Съезда вай кийчдергдола совгIат да — йиллача ханал хьалха шера йола план кхоачашъелга, — жоп лу Сергейс.

Къамаьлаши йистедаьлча, мел дий царий чулоацам вIашка а тохаш йоах нов. Темиркаевс-

— Съезда вай кийчдергдарех дикагIа дола совгIат — шера йола план декабра хьалхарча ахбетта вай кхоачашйой хургда. Из де вай низ а кхоачаргба.

Боккха болх лелабу Мухьиддина къамашта юкъера доттагIал чIоагIдеш а.

Сталелитейни цеха дикача, хьинаре къахьега торо йолча, барттайнача коллективаца 20 саг ва нохчехи гIалгIаехи. Дукха ха йоаццаш завода клубе доттагIлен сайре хилар. Цига къамаьл дир новкъоста Темиркаевс. Массане а дог гIоздаларца, доттагIлен хьисапе, къаман иллеш доахаш, халхараш деш дIайиххьар болхлоша шоай сайре. Шоай депутат халхара юкъе оза белар кагирхой, бакъда дIадаха 50 шу шоай лараш юхе цаюташ дахадацар — укхаза маганзар Мухьиддина кагирхошца къовса. Хетаргахьа из мара къовсамца духьал ца воалаш Мухьиддин кара водаш моттиг нийсъеннаяцар.

— ХIама дергдац, — йоахар цо лакхача уйлашца, — сона хьатIехьа кхийта кагирхой дIа, балха, цигарча къовсамо гучадоаккхаргда малагIа котвоал — опыт йола «къоанс» е кадай кагирхой.

— Бакъдар аьлча,—вела къеж из. — мала бе да моллагIа кот воале а. МоллагIа котало яле а вай езача Советски Даьхена, Советски халкъа пайдане хург ма йий из.

* * *

Сайренча дикка ха яхача хана, башха сийрда йоацача лампа сердалги истола тIа дIатIахайна вагIа депутат Мухьиддин Темиркаев. Цунна хьалхашка улл массехк письмо — таханара цун почта. Хьажа веза письмошка, жоп дала деза, цхьадолча дехарех, жалобаех фу де деза хьажа веза.

Кхоана? Кхоана а долалу керда, творчески къахьегамах дизза дола, Мухьиддина балха ди.

Ираз долаш хилба хьа болх нов. Мухьиддин Темиркаев!

С. БРОДСКИЙ.

Доазол дехьара

ВIашагIкхийттача Штаташа Иранах Азера шоай тIема плацдарм еш латт

ДЕЛИ. (ТАСС). «Блитц» яхача кIирагIа цкъа арадоалача индийски журнала специальни корреспондента хоам бу, Иранах ВIашагIкхийттача Штатий Азера йоккха тIема база а плацдарм а еш чIоагIа болх бу американски тIема миссес, яхаш. Корреспондента йоах, цу миссес оттадаь доазув дсацаш практически контроль лоаттаю Ирана эскар кийчдеча, герзаца Iалашдеча, дIа-юха нийсдеча. Миссен членаш зем боаккхаш мехка гIолла дIа-юха ух, Советски Союзеи Иракеи доазонашка ядача районашка къаьстта чIоагIагIа а хьожаш.

Иранера тIема базаш керда яраш хьалъеча а йолаш яраш юха тоаеча а кьалхле лелаю американцаша, яхаш язду корреспондента. Къаьстта теркам тIабохийт цар аэродромашта. Царех дукхагIа йола аэродромаш США-н стратегически авиацена лаьрхIа хьаяь е цу гIулакха лаьрхIа юхатоаяь я. Атомнии водороднии бомбаш чулоаттае лаьттан кIалхара складаш я мехка массанахьа а йохкаш. Масала, уж тайпа складаш еш латт Дузфуль яхача юххе уллача федарча — тIема базе а Ширазаи Ахвазаи юххе уллача аэродромашка а. Ирански Азербайджане ракеташ кхувса площадкаш еш латт. ТIема гIирсаш хьалдеш латт Тазакенда, Хаджана, Шабанкара районашка, хIаьта иштта Персидски залива форда-тIема база уллача а.

Корреспондента яхачох, Иране тIема объекташ хьалъеча дакъа лоацаш 2500 американски специалиста. Цу гIулакха эшаш ВIашагIкхийттача Штаташкара Иране кхухьа материалаш Турце гIолла кхухь. Корреспондента иштта белгалдоах, 4600 сагах латта американски тIема мисси юкъарло йоацаш дакъа лоацаш я хIанз укх сахьата иранскии арми «цIенъеча».

Алжирера тIемаш

КАИР. (ТАСС). Алжира къам-мукъадаккхара армен командованен официальни викало яхачох, 26 ноябре денз 6 декабре кхаччалца йолча хана алжирски патриоташа ворхIазза Iалаьмате чIоагIа тIом баьб французски колониальни эскараш ца.

Цул совгIа, алжирски къам-мукъадаккхара армес кхо кIийле а йир царна. Алжирски армес йоккхий топаш йийтта 24 французски чIоагIале а йохайир. Алжирски партизанашта моастагIчун 21 тIема пункта дов дир, французски тIема 4 эшелон, мехкдаьттан цистернаш йолча цхьа состав эккхийтар, бронемашина йохайир, французски вертолет чуяйтар.

Уж тIемаш деш французски салтехи эпсарехи 285 саг а вийр, 184 сага човнаш а йир. 58 французски салте алжирски къам-мукъадаккхара армегахьа ваьлар. Алжирски патриоташа дукха французски герз а тIема гIирс а хьабаьккхар.

Американски космически снаряд урагIаяхийтар

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Аэронавтикан а космически пространство тахкара а Национальни управленен хоама тIагIолла, Юнайтед Пресс Интернейшнл яхача агентствон корреспондента хьахойт, космически пространстве урагIаяхийта американски «Пионер — III» яха снаряд 66654 миля урагIа а яха, юха лаьтта чуйоагIа яхаш. 7 декабре московски ханах 15 сахьати 30 миноти яьлча, из снаряд 53617 миля лакха а яр, цхьан сахьата 3124 миля йоагIаш, юха чу а йоагIар.

8 декабре 0 сахьати 15 миноти яьлча, лаьттан атмосфере а кхаьча, Французски Малхбузерча Африке йоагаргья, яхаш лерхI.

«Канаверал яхача мыса тIара (штат Флорида) 6 декабре Iуйра армес урагIаяхийтар снаряд, Бетта тIа а яьнна, Малха гонахьарча орбита тIа яккха герхIаш. Iилмахоша йоах, «Пионер-III» яхача снаряда доагама системе кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш, хиланза яргйоацача тайпара сиха хиланзар. «Из иштта хиннадале а, — йоах хоама тIа, — «Пионер-III» яха снаряд урагIаяхийтар — Iилмана карагIеьнна Iалаьмате дика хIама да».

Китайски Халкъа республике

Кагий кооперативаш вIашагIъетташ йоккхий а еш, царех халкъа коммунаш елга чакхдоалаш латт Китайски Халкъа Республике. Халкъа коммунаш дегIаяхкара кертерча лардера дар фуд, аьлча, масса а оагIорахьа мехкара юртбоахаман производство хаддалза дегIаахари ахархой политически кхетам тIа-тIа лакхлуш хилари да. Халкъа коммунашка шоайла дувзаденна да промышленность, юрта боахам, торговли, просвещени, тIема гIулакх (халкъа ополчени). Коммунашка общественни столовеш, детсадаши яслеши, хIамаш тега мастерскеши юрта боахаман юкъера школаш а кадраш кийчъеш йола школаш а ехк.

Сихха социалистически гIишлонаш хьалъярна а ханал хьалха социализм яь а яьккха доалаш-доалаш коммунизмата довларна а ахархошта лоаттаеча хьалхлен керттера гIулакх да халкъа коммунаш хьалъяр.

Сурта тIа: Хэнень яхача провинцера Цилиин Халкъа коммуна берий консультаци.

Тан Мао-лина сурт. Сеньхуа агентство.

Китае кемаш деш бараштa карагIдаьннар

ПЕКИН, 11 декабрь. (ТАСС). Укх деношка Шанхайски верфан стапелаш тIара хи тIа хийцад китайски инженерий чертежех хьадаь дола океана тIа лела доккха кема. 4875 тонн хий оттал йола моттиг хьалоацаш дола из доккха кема хьадарга дIаяха ерригa ха 35 ди мара яц. Синьхуа агентствос белгалдоах, цул зIамигагIа дола кема хьадарга Японе дукхагIа ха йов яхаш.

Нью-Йорке газеташ кхухьараша яь забастовка

НЬЮ-ЙОРК, 11 декабре. (ТАСС). ХIанз а йолаш я Нью-Йорке газеташ кхухьараша гIоттаяь забастовка. Нью-йоркски газетий йоккхагIа йолча типографешта гонахьа шоай нах (пикеташ) оттабаьб тахан забастовка хьоаяьраша.

Забастовка хьоаяьрий пикетий лини йоха а яь типографешка чубаха ца тугаш Iийнаб болхлой-печатникаш.

Из забастовка бахьан долаш тахан ара ца доалаш дисад: «Нью-Йорк таймси», «Нью-Йорк геральд трибюни», «Нью-Йорк пости» иштта кхы долеи газеташ.

Ерригсоюзни бахархой перепись йолча Центральни машинописни станце

Москва, Кирова улицагIа 39-гIча СССР-а ЦСУ цIеношка я хургйолча Ерригсоюзни бахархой переписа керттера штаби Центральни машиносчетни станции. ХIанз чIоагIа кийчон балхаш деш латт цига, тIаккхухьаш а хьовIашагIа ехкаш а я къаьстта шоай тайпара йола счетно-аналитически сортировочнии машинаш. Царга гIолла вIашгIехьйбахаргья 1959 шера Ерригсоюзни бахархой перепись яь яьнна материалаш. ДукхагIа йола счетни машинаш болх бе кийча я хIанзе а. Цу тайппара кийчбеш латт счетни машинаш тIа балхаш дергдолаш бола 700-нел совгIа операторош-механикаш.

Москверча Центральни машиносчетни станцега йоагIаргья областешка а областешта юкъе а балхаш деча машиносчетни пункташкара переписа материалаш. Уж пункташ а цу тайппара автоматизаци яь йолча машинашца кийчъеш я.

Сурта тIа: участкай инженераш А. Голдобинаи (аьрдехьа) М. Марковаи вIашагIъеллача оборудоване болх миштa бу хьожаш боахк. 1957 шера миштa хул хьажа яь хиннача переписа материалаш чакхйоахаш боахк уж.

В. Савостьянова сурт. **ТАСС фотохроника.**

Переписа болхлоехи уж Iомабарахи

ХIанз юхе йисача хана бахача наьха Ерригсоюзни переписа кийчо елга чIоагIа лоархIам болаш да.

Партен XXI-ча съезде 1959—1965 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабарах йола контрольни цифраш ювцача деношка дуккха счетчикаши инструкторош-контролераши кхы бола болхлойи бахача наьха перепись еш хургба. Цар кийчъяь материал контрольни цифраш, ворхI шера йолча плана заданеш кхоачашъяра чIоагIа лоархIам болаш хургья.

Съездо чIоагIъергъя социалистически экономикеи культуреи советски наьха дика бахари айдергдола йоккха программа, переписа материалашца белгалъяргъя халкъа боахама план кхоачашъергйола торонаш.

Баха нах лархIара гIулакх чIоагIа лоархIам болаш долга кхета а деш цу гIулакха кийчбаь, чIоагIбаь болхлой декхарийла ба перепись йолаялалехьа методологически указанеши инструкцеши переписной лист заполнять дара бокъонаши дика Iомае. Уж Iомае торо я цар хIанз республикерча городашкеи районашкеи царна еча инструктажашца.

Нохч-гIалгIай АССР-е бахача наьха перепись еча дакъа лоацаш хургба 1719 саг счетчикаши 306 саг инструкторош-контролераши, 117 саг кхыбола болхлойи. Бахача наьха перепись елга лоархIаме гIулакх долга кхета а даь эшаш бола болхлой вIашагIтохара дика терко яьй партийнии, советскии, общественнии организацеша.

Ерригача республике бахача наьха перепись яра болхлой ший ханнахьа хьакъоаста баьб. Царна юкъе ба лакхера образовани йола 175 саги йистеяккханза лакхереи йистеяккха юкъера специальнии юкъереи образовани йола 174 саги.

Къаьстта лоархIам болаш да перепись ергйола болхлой кийчбалга укх юхе йисача хана — декабрь бетта.

Ноябрь бетта чакхъяьннай республикерча районашкеи городашкеи перепись дIахьоргйола болхлой кийчбара курсаш, ерригаш кийчваьв 423 саг. Къаьстта дика чакхдаьлар инструкторош - контролераш Iомабара гIулакх Гудермесскии, Ачхой-Мартановскии, Шалинскии, Урус-Мартановскии, Назрановскии юрта районашка а Грознерча Ленински районе а. Цу районашка курсашка хьахьийха хинна болхлой ханнахьа хьа а баьхкар, программа материал дика Iома а йир.

Дика хьоккхам болаш да перепись ергйолча болхлошта инструктаж ялара гIулакх Ачхой-Мартановски районе. Цу районе инструктаж еча хана перепись ергйолча болхлой хинна ца Iеш ССКП райкома секретарь нов. П. М. Крутови райисполкома председателa заместитель нов. Д. А. Исаеви а бар. Занятеш йисте яьлча нов. Крутовс бахача наьха перепись яра кийчо е а из дика чакхъяккха а болхлой тIахьехаш къамаьл дир.

Декабрь бутт переписа кийчо яра тIеххьара бутт ба. Цхьабакъда юкъара кийчо ярал совгIа 1719 саг болхлой-счетчикаш кийчбе беза. Уж кийчбарга хьажжа хургда перепись чакхъяккхара гIулакх а.

Укх шера сентябрь бетта Гаьнарча Къилбаседа районашка перепись чакхйоаккхаш инструкци а телхаеш гIалаташ даь хиннад. Масала, Гунгусско-Чунски районе перепись еш баьча балхага хьажача корадаьд, переписни листа тIа дIаязваь хиннача дийша воацача 67 сагах 27 саг деша а язде а ховш хиннав, иштта кхыдола гIалаташ а хиннад.

Вай республикерча переписни болхлоша цу тайпара гIалаташ дергдоацаш уж дика дIакхетабе беза.

1959 шера 15-ча январе денз 22-ча январе кхаччалца чакхъяргъя бахача наьха Ерригсоюзни перепись. ХIара гражданин декхарийла ва перепись яйта.

В. КОЛИЕНКО,
Нохч-ГIалгIай АССР-а Статуправленен переписа сектора воаккхагIа вола экономист.

Фу бахьан долаш тел кIезига шура

Новкъоста Н. С. Хрущевс партен XXI-гIча съезде ергйолча доклада тезисаш тIа йоах: «Хьайбаш лелаедеча балхацара дуккхагIа дола декхар да хьатIадоагIача ворхI шера дулх, шура, фуаш, тха доаккхилга айдар».

Первомайски района перспективни планаца кхоачащде деза юрта боахама керттера дакъа—хьайбаш лелаадар.

1965 шу чакхдоалаш Первомайски районерча колхозашка планах 10 эзар хьайба хила деза, царех дукхагIа дараш дулха лаьрхIа а долаш. Иштта дукха доахан хьалкхелургдац царна шортта гIожеи мошеи доакъар Iалаш ца дойя. Колхозий аренашка доахан доажаде, буц хьакха моттигаш я. ХIанз колхозашкарча хьайбашта кхаь шера тоъал доакъар Iалащде йиш яр колхозашка, боагIача бесса теркам тIа а бахийта цар болх баьбаларе. Бакъда цар из данзар. ГIожа доакъар Iалащдара эггара кIезигагIа кийчо яьй «Заря» яхачеи Орджоникидзе цIерахчеи колхозаша. Хьайбашта маьшша доакъар ца хилар бахьан долаш царгара йоаккха шура а кIезигагIа я. «Заря» яхачеи Орджоникидзе цIерахчеи колхозаша 1958 шера 1-ча январагара 1 декабрага кхаччалца йолча хана хIара беттача Iаттагара 650—900 литр шура мара яьккхаяц, хIаьта цу районе дикагIа йолча доярка Евлоева Фадимана шеледаду доахан чIоагIа йоакхо еш леладарах хIара Iаттагара 1.467 литр йоаккхаш, шура яьккхай. Ала деза, цу района массайолча колхозашкара доахан дикагIеи вогIеи доацаш цхьатарра хилар.

Доахан доажаде ца кхувла ши бутт гаргга ха я. Iа доладенна дукха ха яц, хIаьта а Орджоникидзе цIерахча колхозе хIанзехьа а кхоачалуш латт Iанна Iалащдаь гIожа доакъар. Iалашъяь йол, лораеш да ца хилар бахьан долаш, наха дIакхихьай. Силос-м тоъала я колхозе, бакъда из а хьайбашта кхоачам хиллал дIайиллац. Долаш дола гIожа доакъар а, колхозе силосорезка, кормозапарник, концентраташ ца хиларах, дика чаме хургдолаш кийчдац.

Ленина цIерахча колхозе а хьайбаш хIанзалца силоси бардеи ца телаш кхаьбад. Цудухьа ноябрь бетта доахангара йоаккха шура дикка кIезигагIа хилар. Барда кхухьа ши автомашина коа тIа хIама а ца деш латт, шоферашта барда ба Грозне баха путевкаш ца лундаь. Хьайбашкара йоаккха шура дукхагIа хургьяр, царга хьажа, царна доагIача бесса доакъар лоаттаде, помещенеш дикагIа лелае нах Iомабергболаш колхозашка агрозооветкурсаш хьаелларе.

Во позици лаьца ягIа района юрта боахама инспекци. Инспекцен кертерча зоотехника нов. Гришина кабинете хьалъулл шура яккхарах йола сводка. Сводка тIара синусоидальни жIака лакхера лохлуш Iадоагiа. Из ца туш вац нов. Гришина. Бакъда низ дIа ца кхоачаш санна кулгаш лестаду цо. Цо йоах: «Оаха шура кIезига лу, тха доахан кIезига пайда боалача породах доландаь. Цудухьа тха де хIама дац». Иштта дий-хьогI из гIулакх, аьнна, уйла е езар Гришина. Из иштта дац. Берригa бехк керте латтача кулгалхой ба. Из харц да аргдац Гришина а.

С. ЯКУБОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР-а дукха бераш долча ноаноштa „Материнская Слава" яха орденаши „Медаль материнства" яха медалаши яларах дола Нохч-ГIалгIай АССР-а

Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

(Юхедисар).

Клименко Пелагея Федоровна — Грознен Сталински районерча цIен нанна.

Магомедова Курсана—Курчалоевски района «Новая жизнь» яхача колхоза колхозница.

Минкаилова Куса — Курчалоевски района XX партсъезда цIерах йолча колхоза колхозница.

Мусостова Усамат — Курчалоевски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза колхозница.

Магомедова Падама — Курчалоевски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза колхозница.

Муталиева Медни — Курчалоевски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза колхозница.

Насуханова Курси — Курчалоевски района Куйбышева цIерах йолча колхоза колхозница.

Нечетова Мария Иосифовна — Наурски района Калиновски чхьагIара совхозерча поселкан цIен нанна.

Оранцук Мария Михайловна — Наурски района Сталина цIерах йолча колхоза колхозница.

Решидова Табарак — Курчалоевски района Ленина цIерах йолча колхоза колхозница.

Сараханова Зухра — Курчалоевски района «Октября 40 шу» яхача колхоза колхозница.

Солнышкина Мария Яковлевна — Грознен Ленински района цIен нанна.

Сайдулхаджиева Азман — Курчалоевски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза колхозница.

Сулейманова Маца — Саясановски района Калинина цIерах йолча колхоза колхозница.

Сулейманова Бурлият—Гудермесски района Брагуны яхача юртарча цIен нанна.

Сайдулаева Сайдат — Курчалоевски района «Дружба» яхача колхоза колхозница.

Тебоева Залихан Обукаровна — Наьсарен района Наьсарерча цIен нанна.

Тарамова Маруся—Курчалоевски района XX партсъезда цIерах йолча колхоза колхозница.

Тутаева Насыпхан — Грознен Ленински районерча цIен нанна.

Тойсумова Яхита — Саясановски района Кирова цIерах йолча колхоза колхозница.

Трубникова Надежда Павловна—Гудермесски района № 2 йолча совхоза болхлочоа.

Фараджева Девиро Ильхановна — Грознен Ленински районерча цIен нанна.

Хаджимурадова Жайран Магомедовна—Грознен Сталински районерча цIен нанна.

Чевдарь Елена Ивановна — Грознен Сталински районаерча цIен нанна.

Чеботарева Анна Ивановна — Наьсарен района Гамурзиево яхача юртарча цIен нанна.

Шерваниева Сима — Курчалоевски района «Октября 40 шу» яхача колхоза колхозница.

Эдильханова Майдат — Гудермесски района Брагуны яхача юртарча цIен нанна.

Экажева Дауратхан Ахметовна — Наьсарен района Экажево яхача юртарча цIен нанна.

Яшадова Куржан — Наурски района «Комсомольский» яхача совхоза болхлочоа.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председателa Заместитель
А. ТЕПСАЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь
М. КОМАРОВ

Нефтяникашта йола лекцеш

«Старогрознефта» нефтепромыслови управленен Iилман-технически обществон техникан кабинете (Пролетбата цIерах дола культуран цIа) вIашагIделлад нефтяникашта Iилмани техникани тIеххьарча карагIдаьннарий хьакъехьа йола лекцеш ешилга.

Цхьан цикла юкъе хул 12 лекци. Лекцеш еш Грозненски нефтяной института физикан кафедран преподавателаша н.н. Дудинс, Козловскес, Ионата, Сучковс.

Нефтяникашта чIоагIа дукха еза «Даьшта-ноанашта», «Дунен карта тIа» яхача циклай лекцеш. Лекцеш еш техническии хроникально-документальнии кинофильмаш а хьувкхаш.

П. ПОПОВ.

Ансамбла керда программа

ТIехь-тIехьагIа эргайоалаш латт Нохч-ГIалгIай иллейи халхареи ансамбла программа. Iалаьмате чIоагIа дог гIоздоаккхаш, сакъердаме, шотIехьа пандар а локхаш, иллеш доах дукха ха йоаццаш ансамбле балха енача Айдамирова Марема. Наха чIоагIа дезаденнад Марема доаха нохчий бегий иллеш, Лермонтова «Бэла» яхача поэма тIара илли, азербайджанскии туркменскии, эрсии, иштта кхыча къамийи иллеш.

Дика илли оалаш ба хоре дакъа лоацаш бола ансамбла къона артисташ Дацагов, Барахоев, Буркаев.

Хоза да дукха ха йоаццаш программа юкъе дена кагийча наьха халхар а.

МАГОМЕДОВ Хь.

„Кхетам наха ле"

Политически Iилмани дешар дIадоаржадеча обществон Нохч-ГIалгIай республикански отделенес арахийцад «Кхетам наха ле» яха иллюстрированни плакат. Плаката тIа ювц, Обществон Сунженски районерча Нестеровски станични группан члений опыт. ДIахо цу тIа дувц болх бу дукха ха еце а группан членаша наха юкъе наьха кхетама дыно ду зулам дувцаш дукха болх баь хилар. Иштта юртбоахамцара дикагIа йола опыт ювцаш 30 гаргга лекци а йийшай цар.

Плаката тIа бувц цу группан дикагIа бола лектораш: н.н. Кагоров, Шаповалов, кхыбараш.

Къаьнача замах юхедиса зене гIулакхаш дIадаха

РСФСР-а уголовни кодекса тIа мел дувцаш долча зулмашта юкъе эггара чIоагIагIа дола зулам лоархIаш да къаьнача замах юхедиса зене гIулакхаш леладар. Къаьстта доккха зулам лоархIаш да урдув дахар, кхалсага яха безам боацашехьа маьре яхийтар, кхалнах ударбар, саг вийча пхьа теккхача мара дов ца тайтар, кхыдола бIеха гIулакхаш а. Къаьстта вай республике дукха леладеш да уж гIулакхаш. Цар доккха зе ду советски наьха вахара, балха, коммунизма хьалъеча дакъа лацарна новкъарло ю.

Нохч-ГIалгIай республикан районашта юкъе къаьстта уж бIеха гIулакхаш дукха леладу Грозненски районе. Масала, Грозненски района Алхан-Кала яхача юрта вахача Берсанукаев Увайса ший кхаь бера алименташ ца тела ах шу совгIа хаьннай. Хьажа а хьажа из гIулакх техкача гучадаьннад Берсанукаев цхьаннахьа болх а ца беш, йоккха мож а ялийта, сайга пхьа хьаккхайкабаьндаь из дIатакхарга хьежаш болх ца беш цIагIа вагIа со яхаш вагIар. Уж дерригa гIулакхаш техка а техка Берсанукаевна 2 шу набахта валла суд яьй.

Евмурзаев Салауди вах Горячеисточненски совхозе. Ший сесаги берапи дита а дита 1958-ча шера 15-ча июле легковой автомашина а оттаяь, совхоза Центральни усадьбера маьре яха ха йоаца Манцаева Яхийта низагIа йода а яь Надтеречни районе ший гаргара нах болча дIайитар цо. Из Евмурзаевс дар бахьан долаш набахта валла цхьа шу суд яьй цунна.

Грозненски района Стари Сунже яхача Музаева Хазана ший маьраца Музаев Салаудинаца ший гIар мa яьлла а, цаI ши шу даьннеи, цаI цхьа бутт баьннеи дола ши бир дIа а кхесса ший нана йолча цIаяхар. Ше цIагIа дитараш зIамига бераш долга хоешехь а юха а ца йоагIаш из IерагIа хьажа саг а воацаш наьккхагIа доалла цхьа бутт баьнна бер моцала деннад. Из гIулакх цо дар бахьан долаш ялх бетта болх бе а безаш, баьча балхах доагIачох 25 процент пачхьалкхенна дIатела а дезаш суд йир цунна. Кхы дукха а ба цу районе каьнача замах юхедисача гIулакхашца бахаш бола нах.

Уж къаьнача замах юхедиса, бахача наха доккха зуламаш деш дола гIулакхаш наха юкъера дIадахарна цхьа суд яьнна ца Iеш, ерригa общественни организацеш а берригa нах а оарцагIа бала беза.

И. АЙДИНОВ,
Грозненски района прокурор.

Спортивни обозрени

Йоассаеннай стадионий трибунаш, юхасецад спорт дукхаезачар къовзамаш. Спортивни сезон чакхъяьннай. Дукха хилар цунна чухь тайп-тайпара йола яхьаш, вIашагIкхетараш, матчаш. Дуккхача союзни а республикански а яхьашца дакъа лоацаш хилар Нохч-ГIалгIайчен физкультурникаш.

Укх шера класса «Б» йолча мехка хьалхлен яхьашца дакъа лаьцача «Терека» футболисташа хьахьекхар цар спортивни говзал лакхъяьннилга. Натахьа санна дахача шера царга 14-гIа моттиг мара кхаьчаеце укх шера цар 8-гIа моттиг яьккхар. Вай футболисташа дикка къахьегe хьатIайоагIача сезоне шоай толамаш дикка лакхде карагIдаргда царна.

Дика дакъа лаьцар дукха ха йоаццаш хиннача РСФСР-а личнокомандни хьалхлен яхьашца Грознерча боксераша Г. Анпольцевс, М. Торчиновс, Б. Феронавс. Цар кхоачашйир СССР-а спорта мастера нормаш. Из сийлен цIи яьккхар Нальчике хиннача велосипедни спортах йолча Ерригроссийски яхьашца дакъа лаьцача Грозненски спортсменаша Е. Рублевскес, П. Решетниковс, А. Мацкевича, В. Покладовс.

1958-ча шера дика совгIат кхаьчад Грознен шахматисташкеи шашисташкеи — Сталина улице долча кердача цIагIа хьайийлай республикански шахматно-шашечни клуб. Клубе гаргагарча хана хургъя республикански турнираш, Грознен шахматистий яхьаш. Цул совгIа, кердача клубе моттигерча шахматисташа шоай теоретически кхетам лакхабоахаргба говзача тренерийи педагогийи кулгалца.

Ахкан спортивни сезоно дот гIоздаьккхар Грознен волейболистий а. Нохч-ГIалгIайчен сборни команда толаме дакъа лоацаш хилар РСФСР-а хьалхленна йолча яхьашца, хIаьта хьатIадоагIача шера «Б» классах Советски Союза хьалхлен яхьашца дакъа лаца бокъо а яьккхар цар.

Р. АЛИМОВ.

Редактора зам.
Дж. ХАМАТХАНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре
Йоккха зал — **«Судьба женщины»**. Долалу 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
Сайринара сеанс. **«Жених для Лауры»**. Долалу 23.45.
ЗIамига зал № 1 — **«Судьба женщины»**. Долалу 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.
Сайринара сеанс. **«Жених для Лауры»**. Долалу 23.00.
ЗIамига зал № 2 — Берий сеанс. **«Сын полка»**. Долалу 9.30. **«Высота»**. Долалу 1.30, 5.30, 9.30. **«Весна на Заречной улице»**. Долалу 11.30, 3.30, 7.30.
Сайринара сеанс. **«Жених для Лауры»**. Долалу 23. 15.
ЗIамига зал № 3. Берий сеанс. **«Снежная королева»**. Долалу 9.15, 11.15. **«Иши Ванду Кос»**. Долалу 1.15, 5.15, 9.15. **«Возраст любви»**. Долалу 3.15, 7.15.
Сайринара сеанс. **«Жених для Лауры»**. Долалу 22.30.

«Родина» яхача кинотеатре
Берий сеанс — **«Ласточка»**. Долалу 9.00. — **«Иши Ванду Кос»**. Долалу 12.35, 2.05, 5.40, 9.30. **«Поэма о море»**. Долалу 10.30, 3.30, 7.20. **«Жених для Лауры»**. Долалу 22.50.
15-ча декабре денз хургья **«Жених для Лауры»** яха музыкальни кинокомеди.
Торрес. Долалу 8.30, 10.25, 12.20, 2.15, 4.10, 6.05, 8, 9.50.

РЕДАКЦЕН АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 23. ТЕЛЕФОНАШ: редактора—2-41-23, редактора зам.—2-07-01, партийни вахарен письмойи отделий — 2-25-72, корректорске — 2-30-91.

СФ03402. **1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, Грозный, Революцен проспект, 80/3.** Заказ № 7824.